

LIBER QUINTUS DECIMUS.

I.

R DE PECULIO R

SEPA

1 **U**LPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Ordinarium praetor arbitratus [B.18, 5, 1] S est prius eos contractus exponere eorum qui alienae potestati subiecti sunt, qui in solidum 5 1 tribuunt actionem, sic deinde ad hunc peruenire, ubi de peculio datur actio. Est autem triplex hoc edictum: aut enim de peculio aut de in rem uerso aut quod iussu hinc oritur 2 actio. Uerba autem edicti talia sunt: 'Quod cum eo, qui in alterius potestate esset, nego- 3 tium gestum erit'. De eo loquitur, non de ea: sed tamen et ob eam quae est [Ep. 9, 28] 4 feminini sexus dabitur ex hoc edicto actio. Si cum impubere filio familias uel seruo con- 10 tractum sit, ita dabitur in dominum uel patrem de peculio, si locupletius eorum peculium 5 factum est. Potestatis uerbum communiter accipendum est tam in filio quam in [Ep.] 6 seru. Nec magis dominium seruorum esse spectandum quam facultatem habendi [Ep. 9, 29] 7 eos: non enim solum seruorum proprietatum nomine conueniemur, item communium, uerum 8 eorum quoque qui bona fide nobis seruiunt, siue liberi sint siue serui alieni. 15

2 **P**OMPONIUS libro quinto ad Sabinum. Ex ea causa, ex qua soleret [B.18, 5, 2. Ep. 9, 29] S seruus fructarius uel usnarius adquirere¹, in eum, cuius usus fructus uel usus sit, actio dumtaxat de peculio ceteraque honorariae dantur, ex reliquis in dominum proprietatis.

3 **U**LPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Licet tamen² praetor, si cum [B.18, 5, 3] S eo qui in potestate sit gestum sit, polliceatur actionem, tamen sciendum est et si [Ep. 9, 30] 20 in nullius sit potestate, dari de peculio actionem, ut puta si cum seruo hereditario con- 1 tractum sit ante aditam hereditatem. Unde Labeo scribit et si secundo tertio gradu sub- 2 substitutus sit seruus et || deliberantibus primis heredibus cum eo contractum sit, mox repu- f. 221' diantibus eis ipse liber heresque extiterit, posse dici de peculio eum conueniri et de in 2 rem uerso. Parui autem refert, seruus quis masculi an mulieris fuerit: nam de peculio 25 3 et mulier conuenietur. Pedius etiam impuberis dominos de peculio obligari ait: non enim 4 cum ipsis impuberibus contrahitur, ut tutoris auctoritatem spectes. idem adicit pupillum 5 non posse seruo peculium constituere nec tutoris auctoritate. In furiosi quoque cu- [Ep.] 6 ratorem dicimus dandam de peculio actionem: nam et huius seruus peculium habere potest, 7 non si fuerit concessum, ut habeat, sed si non fuerit prohibitum, ne habeat. Si filius 20 8 familias uel seruus pro aliquo fideiussentient uel alias interuenerint uel mandauerint, tracta- 9 tum est, an sit de peculio actio. et est uerius in seruo causam fideiubendi uel mandandi: 10 spectandam, quam sententiam et Celsus libro sexto probat in seruo fideiussore. si igitur 11 quasi intercessor seruus interuenerit, non rem peculiarem agens, non obligabitur dominus 12 de peculio. Iulianus quoque libro duodecimo digestorum scribit, si seruus mandauerit, ut 25 13 creditori meo solueretur, referre ait, quam causam mandandi habuerit: si pro creditore 14 F[P(VLU)]

¹ ei cuius usus fructus uel usus sit ins. ² tamen] tum?

6 adhuc FP^a, ad hoc P^bLU 8 esset] esse
 P^a, est LU 12 in filio] enim filio F^a, inc. L^a
 13 dominum FP^a 15 liberti P^a | sint] sunt P^b
 16 pomponius] idem B 18 ceteraequ'a'e F^a
 20 et om. P^a, deficit in his L^a | si in ullius

P^a, si nullius V, deficit in his L^a 26 et
 om. P^a | dominas PVLU 28 curatores PVU,
 curatore L 32 mandandis spect. F 35 man-
 dauit P 36 mandant P^a

suo solui mandauit, esse obligatum dominum de peculio: quod si intercessoris officio
 7 functus sit, non obligari dominum de peculio. Cui congruit, quod idem Julianus scribit,
 si a filio meo fideiussorem accepero, quidquid a fideiussore accepero, id me non de in rem
 uero, sed de peculio actione mandati praestaturum. idem accipias et in serui fideiussore,
 idemque si alius mihi pro filio meo debitore soluisset. quod si filius meus debitor non fuisse, ⁵
 8 exceptione doli fideiussorem usurum et, si soluisset, conducturum scribit. Si [Ep. 9, 31. 14, 79]
 seruus, cum se pro libero gereret, compromiserit, quaeritur, an de peculio actio ex poena
 compromissi quasi ex negotio gesto danda sit, sicuti traiecticæ pecuniae datur. sed hoc
 et Neruae filio et mihi uidetur uerius ex compromisso serui non dandam de peculio actione
 9 nem, quia nec si iudicio condemnatur seruus, datur in eum actio. Sed si filius fideiussor ¹⁰
 uel quasi interuentor acceptus sit, an de peculio patrem obligat, quaeritur. et est uera
 Sabini et Cassii sententia existimantium semper obligari patrem de peculio et distare in
 10 hoc a seruo. Quare et ex compromisso pater tenebitur. et ita Papinianus quoque [Ep.]
 libro nono quaestionum scribit nec interesse ait, ex qua causa compromiserit, utrum ex ea
 causa, ex qua potuit¹ cum patre de peculio agere, an uero ex ea² qua non potuit³, cum ¹⁵
 11 ex stipulatu pater conueniatur. Idem scribit iudicati quoque patrem de peculio actione
 teneri, quod et Marcellus putat, etiam eius actionis nomine, ex qua non potuit pater de
 peculio actionem pati: nam sicut in stipulatione contrahitur cum filio, ita iudicio contrahi:
 proinde non originem iudicii spectandam, sed ipsam iudicati uelut obligationem. quare et
 12 si quasi defensor condemnatus sit, idem putat. Ex furtiva causa filio quidem familias ²⁰
 condici posse constat. an uero in patrem uel in dominum de peculio danda est, quaeritur:
 et est uerius, in quantum locupletior dominus factus esset ex furto facto, actionem de
 peculio dandam: idem Labeo probat, quia iniquissimum est ex furto serui dominum locu-
 pletari impune. nam et circa rerum amotarum actionem filiae familias nomine in id quod
 13 ad patrem peruenit competit actio de peculio. Si filius familias duumuir [BS. 38, 8, 1, 17 ²⁵
 pupillo rem saluam fore caueri non curauit, Papinianus libro nono quaestionum | de peculio f. 222
 actionem competere ait. nec quicquam mutare arbitror, an uoluntate patris decurio factus
 sit, quoniam rem publicam saluam fore pater obstrictus est.

4 POMPONIUS libro septimo ad Sabinum. Peculii est non id, cuius seruus [B.18, 5, 4 S^{*}]
 seorsum a domino rationem habuerit, sed quod dominus ipse separauerit suam a serui ⁵⁰
 rationem discernens: nam cum serui peculium totum adimere uel augere uel minuere do-
 minus possit, animaduertendum est non quid seruus, sed quid dominus constituendi seruulis
 1 peculii gratia fecerit. Sed hoc ita uerum puto, si debito seruum liberare uoluit dominus,
 ut, etiamsi nuda uoluntate remiserit dominus quod debuerit, desinat seruus debitor esse:
 si uero nomina ita fecerit dominus, ut quasi debitorem se seruo faceret, cum re uera ⁵⁵
 2 debitor non esset, contra puto: re enim, non uerbis peculium augendum est. Ex his apparent
 non quid seruus ignorantie domino habuerit peculii esse, sed quid uolente: alioquin et quod
 3 subripuit seruus domino, fiet peculii, quod non est uerum. Sed saepe fit, ut ignorantie
 domino incipiatur minui serui peculium, ueluti cum damnum domino dat seruus aut furtum
 4 facit. Si opem ferente seruo meo furtum mihi feceris, id ex peculio deducendum est, quo ⁴⁰
 5 minus ob rem subreptam consequi possim. Si aere alieno dominico exhauriatur peculium
 serui, res tamen in causa peculiaria manent: nam si aut seruo donasset debitum dominus
 F[P(VLU)]

¹ potui? ² ex ea] ex ea ex (edd.)? ³ potui?

2 obligati P^a 13 et ex] ex PVLU 17 et
 om. P^aLU 20 si om. P^aV 23 locupletari
 impune] fP^aV^aLU, locupletarumpune F, lo-
 cupletari in pecunie (pecunia P^a) P^a, locu-
 pletare in pecunia V^a 24 filii familias P^a
 27 immutare P^a 30 ratio hab. P^a | sepa-
 rauit PV | suam a serui rationem] summa
 serui rationem F, summam serui ratione P^aV^a,
 suum (suam V, sua U^a) a serui ratione

P^aV^a?U, suam substantiam a serui ratione
 LU^a 32 animaduertendam F^a | quid] quod
 PLU | quid] quod PLU 35 dominas F^a |
 re uera] fuerat P^aV^a, uero V^a, om. P^aLU
 36 esse P^a | re etenim P^a 37 esset P^aV
 39 domino dampnum dat PU, dampnum dat
 domino L 41 possit P^a, possum L 42 pe-
 culiari fP^aLU^a, om. inter alia U^a | aut]
 autem P^a

aut nomine serui alius domino intulisset, peculium suppletur nec est noua concessionē 6 domini opus. Non solum id in peculio uicariorum ponendum est, cuius rei a domino, sed etiam id cuius ab eo¹ cuius in peculio sint seorsum rationem habeant.

5 ULPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Depositī nomine pater uel do- [B.18, 5, 5] S minus dumtaxat de peculio conueniuntur et si quid dolo malo eorum captus sum. Sed et si precario res filio familias uel seruo data sit, dumtaxat de peculio pater dominusue 2 obligantur. Si filius familias iuriandum detulerit et iuratū sit; de peculio danda est 3 actio, quasi contractum sit: sed in seruo diuersum est. Peculium dictum est quasi pusilla 4 pecunia siue patrimonium pusillum. Peculium autem Tubero quidem sic definit, ut Celsus libro sexto digestorum refert, quod seruus domini permissu separatum a rationibus domi- 10 nicis habet, deducto inde si quid domino debetur.

6 CELSUS libro sexto digestorum. Definitio peculii quam Tubero ex- [B.18, 5, 6. Ep. 9, 81] *E posuit, ut Labeo ait, ad uicariorum peculia non pertinet, quod falsum est: nam eo ipso, quod dominus seruo peculium constituit, etiam uicario constituuisse existimandus est. 14

7 ULPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Quam Tuberonis sententiam et [B.18, 5, 7] S ipse Celsus probat. Et adicit pupillum uel furiosum constitutere quidem peculium seruo non posse: uerum ante constitutum, id est ante furorem uel a patre pupilli, non adimetur ex his causis. quae sententia uera est et congruit cum eo, quod Marcellus apud Iulianum notans adicit 'posse fieri, ut apud alterum ex dominis seruus peculium habeat, apud alterum 'non, ut puta si alter ex dominis furiosus sit uel pupillus, si (ut quidam, inquit, putant) 20 'peculium seruus habere non potest nisi concedente domino. ego autem puto non esse 'opus concedi peculium a domino seruum habere, sed non adimi, ut habeat'. alia causa 2 est peculii liberae administrationis: nam haec specialiter concedenda est. Scire autem non utique singulas res debet, sed || παχυμερέστερον, et in hanc sententiam Pomponius inclinat. f. 227' 3 Pupillum autem tam filium quam serum peculium habere posse Pedius libro quinto de- 25 cimo scribit, cum in hoc, inquit, totum ex domini constitutione pendeat. ergo et si furere 4 coepirit seruus uel filius, retinebunt peculium. In peculio autem res esse possunt omnes et mobiles et soli: uicarios quoque in peculium potest habere et uicariorum peculium: hoc 5 amplius et nomina debitorum. Sed et si quid furti actione seruo deberetur uel alia actione, 6 in peculium computabitur: hereditas quoque et legatum, ut Labeo ait. Sed et id quod 20 dominus sibi debet in peculium habebit, si forte in domini rationem impedit et dominus ei debitor manere uoluit aut si debitorem eius dominus conuenit. quare si forte ex serui 7 emptione euictionis nomine duplum dominus exegit, in peculium serui erit conuersum, nisi forte dominus eo proposito fuit, ut nollet hoc esse in peculium serui. Sed et si quid ei 35 conseruus debet, erit peculii, si modo ille habeat peculium uel prout habebit.

8 PAULUS libro quarto ad Sabinum. Non statim quod dominus uoluit ex re [B.18, 5, 8] S sua peculii esse, peculium fecit, sed si tradidit aut, cum apud eum esset, pro tradito habuit: desiderat enim res naturalem dationem. contra autem simul atque noluit, peculium serui desinit peculium esse.

F[P(VLU)]

¹ Id in p. u. p. est, cuius rei non solum a domino, sed etiam ab eo?

1 nec enim P^aV^b 3 habebant V^a, ha-
bent P^aV^b 7 obligatur PVLU | filii fami-
lias P^a 8 est bis F | pupilla F^b 9 defi-
niuit P, diffiniunt L 11 domino om. P^a
12 lib. i P, lib. u L, lib. ii U 18 congruet
PU^a 19 apud alterum ex dominis seruus
peculium habeat, apud alterum] Hal. itaque
scribendum ut primarii librarii erroris causa
apparet tdonea: apud alterum F^b, ex dominis
seruus peculium habeat (habet P) apud alterum
F^b (supplemento imperfecto) P^aV^bL^a, ex
dominis seruus peculium habeat apud alterum
apud alterum (alium V^b) P^aV^bL^aU: δοθεν δι-

NATΩΝ ΤΩΝ KOINΩΝ ΔΟΥΛΩΝ ΠΑΡ' ἐνὶ μὲν τῶν
ΔΕΣΠΟΤΩΝ ἔχειν ΠΕΚΟΥΛΙΟΝ, παρὰ δὲ τῷ ΔΛΛῳ
οὐκ ἔχειν B (Anon.) 22 habeat] habet P
24 singula res P^a, singulares res L | παχυμε-
ρέστερον] F, παχυμερώς B (Anon.), naxal et me-
pekte pon P, παχυδιερεστερον V, naxale pekte
ponet L, noxiale pekte pon U 28 et mob.]
mob. P^a | habere om. P^a 30 computauit
F^b | sed et] sed P^a 31 impedit F 33 edictio-
nis P^a 34 praeposito P^a | peculio PU | ei
conseruus ... 35 habet om. P^a 35 habeat]
F^bLU, habet F^bP

9 ULIPLANUS libro uicensimo nono ad edictum. Sed si damnum seruo dominus [B.18, 5, 9] 1 dederit, in peculium hoc non imputabitur, non magis quam si subripuerit. Plane si conseruus dedit damnum uel subripuit, in peculium uidetur haberi, et ita Pomponius libro undecimo scribit: nam et si quid dominus ab eo qui rem peculiarem subripuit uel consecutus est uel consequi potest, in peculium esse ei¹ imputandum Neratius libro secundo 5 2 responsorum scribit. Peculium autem deducto quod domino debetur computandum esse, 3 quia praeuenisse dominus et cum seruo suo egisse creditur. Huic defini- [BS. 18, 2, 1 sch. 8] 4 tioni Seruius adiecit et si quid his debeatur qui sunt in eius potestate, quoniam hoc quoque 5 domino deberi nemo ambigit. Praeterea id etiam deducetur, quod his personis de- [BS.] 6 betur, quae sunt in tutela uel cura domini uel patris uel quorum negotia administrant, 10 dummodo dolo careant, quoniam et si per dolum peculium uel ademerint uel minuerint, tenentur: nam si semper praeuenire dominus et agere uidetur, cur non dicatur etiam hoc nomine eum secum egisse, quo nomine uel tutelae uel negotiorum gestorum uel utili actione tenebitur? nam ut eleganter Pedius ait, ideo hoc minus in peculio est, quod domino uel patri debetur, quoniam non est uerisimile dominum id concedere seruo in peculium habere, 15 5 quod sibi debetur. sane cum ex ceteris causis ipsum a semet ipso exegisse dicimus qui negotia uel tutelam geret, cur non etiam in specie peculiari exegerit, quod exigi debuit? 6 defendendum igitur erit quasi sibi eum soluere, cum quis agere de peculio conabitur. Sed et creditor serui, qui heres exstitit domino eius, deducit de peculio quod sibi debetur, si 20 conueniatur, siue libertatem seruus acceperit siue non, idemque et si legatus sit pure ser- 7 uus: nam quasi praeuenitur et ipse secum egerit, sic deducet quod sibi debetur, licet nullo momento dominium in manumisso uel legato pure habuerit. et ita Iulianus libro || duo- f. 228 decimo scribit. certe si sub condicione seruus libertatem acceperit, minus dubitatur Iulianus eodem loco scribit heredem deducere: dominus enim factus est. ad defensionem sententiae suae Iulianus etiam illud adfert, quod, si ei, qui post mortem serui uel filii intra 25 annum potuit conueniri de peculio, heres exstitero, procul dubio deducam quod mihi de- 6 betur. Siue autem ex contractu quid domino debeat siue ex rationum reliquis, deducet dominus. sed et si ex delicto ei debeat, ut puta ob furtum quod fecit, aequa deducetur. sed est quaestionis, utrum ipsa furti aestimatio, id est id solum quod domino abest, an uero tantum, quantum, si alienus seruus commississet, id est cum furti poenis? sed prior 30 7 sententia uerior est, ut ipsa furti aestimatio sola deducatur. Si ipse seruus sese [Ep. 9, 32] uulnerauit, non debet hoc damnum deducere, non magis quam si se occiderit uel praecipi- 8 tauerit: licet enim etiam seruis naturaliter in suum corpus saeuire. sed si a se uulneratum seruum dominus curauerit, sumptuum nomine debitorem eum domino puto effectum, 35 quamquam, si aegrum eum curasset, rem suam potius egisset. Item deducetur de peculio, si quid dominus serui nomine obligatus est aut praestitit obligatus: ita si quid ei [Ep.] creditum est iusu domini: nam hoc dedendum Iulianus libro duodecimo digestorum scribit. sed hoc ita demum uerum puto, si non in rem domini uel patris quod acceptum est peruenit: alioquin secum debebit compensare. sed et si pro seruo fideiussit, deducendum Iulianus libro duodecimo digestorum scribit. Marcellus autem in utroque, si non dum quicquam domino absit, melius esse ait praestare creditori, ut caueat ille refusurum se, si quid praestiterit dominus hoc nomine conuentus, quam ab initio deduci, ut medii temporis interusurum magis creditor consequatur. sed si de peculio conuentus dominus F[P(VLU)]

¹ ei (ex gem. falsa) del.

1 seruos P^a 2 imputauit F¹ 3 libro xii PLU 4 h'abeo F¹ 5 ei imputandum] computandum PLU 10 administran F(suppl. f.) 11 im'minuerint F¹ 16 ipso] ipsum F¹ 18 defendendum F(suppl. f.) | solueret P^a 20 li- bertater F¹ | pure om. P^aV 21 debetur] FP^a, debetur si conueniatur P^aVLU | nullum momentum P^a 22 habuerit] haberit F¹P^aL 23 dubitater F(suppl. f.), dubitat enim P^aV,

dubitat nam L, dubitat P^aU 24 deduceret P^aV, ducere L^a 26 extiterim PU 28 de- beat ut] debeatur PU, debetur VL 30 id est ... 31 aestimatio om. P^a 31 deduc- tur F¹ 32 uel'it' praecipit. F 35 egrum meum P^aV 43 interusurum P^aU (ubi emen- datur ex Pi.), interim usur. L^a | conuentus ... p. 440, 1 de peculio om. P^aV?L^aU^a

condemnatus est, debebit de sequenti actione de peculio deduci: coepit enim dominus uel pater iudicati teneri: nam et si quid serui nomine non condemnatus praestitisset creditori, etiam hoc deduceret.

10 **GAIUS** libro nono ad edictum prouinciale. Si uero adhuc in suspenso est prius [B. 18, 5, 10] *S* iudicium de peculio et ex posteriore iudicio res iudicaretur, nullo modo debet prioris *s* iudicij ratio haberi in posteriore condemnatione, quia in actione de peculio occupantis melior est condicio, occupare autem uidetur non qui prior litem contestatus est, sed qui prior ad sententiam iudicis peruenit.

11 **ULPIANUS** libro uicensimo nono ad edictum. Si noxali iudicio conuentus [B. 18, 5, 11] *S* dominus Jitis aestimationem obtulerit, de peculio deducendum est: quod si noxae dederit, *10* nihil est deducendum. Sed et si quid dominus soluturum se serui nomine repromisit, deduci oportebit, quemadmodum si quid domino seruus pro debitore expromiserat. idem est et si pro libertate quid domino expromisit, quasi debitor domino sit effectus, sed ita *2* demum, si manumisso eo agatur. Sed si a debitore dominico seruus exegerit, an domini debitorem se fecerit, quaeritur: et Iulianus libro duodecimo digestorum non aliter dominum *15* deducturum ait, quam si ratum habuisset quod exactum est: eadem et in filio familias dicenda erunt. et puto ueram Iuliani sententiam: naturalia enim debita spectamus in § pe- *f. 223'* culii deductione: est autem natura aequum liberari filium uel seruum obligatione eo quod *3* indebitum uidetur exegisse. Est autem quaestionis, an id, quod dominus semel deduxit cum conueniretur, rursus si conueniatur, de peculio eximere debeat, an uero ueluti solutum *20* ei uideatur semel facta deductione. et Neratius et Nera putant, item Iulianus libro duo-decimo scribit, si quidem abstulit hoc de peculio, non debere deduci, si uero eandem po-*4* sitionem peculii reliquit, debere eum deducere. Denique scribit, si seruus uicarium quinque ualentem in peculium habuit et domino quinque deberet, pro quibus uicarium dominus deduxisset, et mortuo postea uicario aliud eiusdem pretii seruus comparauerit, non desinere *25* domini esse debitorem, quasi uicarius ille domino decesserit: nisi forte, cum eum seruo *5* ademisset et sibi soluisset, tunc decesserit. Idem recte ait, si, cum uicarius ualeret decem, dominus conuentus de peculio quinque pro seruo praestitisset, quoniam quinque ipsi de-*6* bebantur, mox uicarius decessisset, aduersus aliud agentem de peculio decem dominum deducturum, quia et in eo, quod iam pro eo soluit, debitorem seruum sibi fecerit. quae *30* *7* sententia uera est, nisi seruo ademit uicarium, ut sibi solueret. Quod autem deduci de-*8* bere diximus id quod debetur ei qui de peculio conuenit, ita accipendum est, si non *9* hoc aliunde consequi potuit. Denique Iulianus scribit uenditorem, qui seruum cum peculio *35* uendidit, si de peculio conueniatur, non debere deducere quod sibi debetur: potuit enim hoc ex ratione peculii detrahere et nunc condicere quasi indebitum (quoniam non est in *10* peculio quod domino debetur). potest¹, inquit, etiam ex uendito agere. quod ita erit probandum, si tantum fuit in peculio cum uenderet, ut satisfacere debito dominus possit: ce-*11* terum si postea quid accessit condicionibus debiti existentibus, quod dominus non distraxe-*12* rat², contra erit dicendum. Idem scribit, si quis seruum, cuius nomine de pe- *[Ep. 9, 33]* culio habebat actionem, comparasset, an possit deducere quod sibi debetur, quoniam ad-*13* uersus uenditorem habeat actionem de peculio? et recte ait posse: nam et quiuis alias potest eligere, utrum cum emptore an cum uenditore ageret: hunc igitur eligere pro actione deductionem. nec uideo quid habeant creditores quod querantur, cum possint ipsi *F[P(V, cuius manus antiqua desinit u. 24 uoc. habuit, LU)]*

¹ debetur potest: potest? ² detraxerat (u. i.)?

1 dominus *F* 2 praestitisset creditor cre-
ditori *PVU* 3 deducere *PV* 6 iuditio *PV*
14 dominico' *n*' *F* 17 naturali *P* 18 de-
ductionem *FPLU* 25 seruum *f* 26 quasi]
quia si *P* | nisi ... 27 decesserit *om. P*
28 ipse *F* *P* 30 sibi seruum *PLU* 34 enim
38 quod dominus non distraxerat] *idem lege-*

runt Graeci, nam εἰχε γὰρ ἀρετικὰ χρέα τὸ πε-
κούλιον ὃ οὐκ ἐπώλησα καὶ ἀπέβη νῦν ἡ ἀίρεσις
BS (*Cyr.*): q. d. n. *detraxerat edd.* 39 quis]
quid *F* | cuius *om. P* 41 habeat] *F*, habet
FPL, habebat *U* | quiuis] quis *P*, uis qui *L*
42 agere *PV* 43 quid] quod *PPL* | ha-
beat *P* | quaerantur *F*, queratur *P*

- 9 uenditorem conuenire, si quid forte putant esse in peculio. Non solum autem quod [Ep.] ei debetur qui conuenitur deducendum est, uerum etiam si quid socio eius debetur, et ita Julianus libro duodecimo digestorum scribit: nam qua ratione in solidum alterius conuenitur, pari ratione deducere eum oportet quod alteri debetur: quae sententia recepta est: 4
- 12 IULIANUS libro duodecimo digestorum. quia hoc casu etiam cum eo agi [B. 18, 5, 12] S^o potest, penes quem peculium non est.
- 13 UPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Sed in emptore et [B. 18, 5, 18. Ep. 9, 82] S^o uenditore nera non est, item in fructuario et proprietario et ceteris qui non sunt socii, et in domino et bonae fidei emptore: nam et Julianus libro duodecimo scribit neutrum horum deducere id quod alteri debetur.
- 14 IULIANUS libro duodecimo digestorum. Item cum testamento praesenti die [B. 18, 5, 14] S^o seruus liber esse iussus est, cum omnibus heredibus de peculio agendum est nec quis- 10 quam eorum amplius | deducet quam quod ipsi debeatur. Item cum seruus uiuo domino q. 28 f. 324 mortuus est, deinde dominus intra annum plures heredes reliquit, et de peculio actio et deductionis ius scinditur.
- 15 UPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Sed si duo sint bonae fidei [B. 18, 5, 15] S^o possessores, adhuc dicendum erit neutrum plus deducturum quam quod sibi debetur. idemque et si duo sunt fructuarii, quia nullam inter se habent societatem. idem dicetur interdum et in sociis, si forte separata apud se peculia habeant, ut alter alterius peculii nomine non conueniat: ceterum si commune sit peculium, et in solidum con- [Ep. 9, 82] S^o unentur et deducetur quod utriusque debetur.
- 16 IULIANUS libro duodecimo digestorum. Quis ergo casus est, quo peculium [B. 18, 5, 16] S^o serui communis ad alterum ex dominis solum pertineat? in primis si quis serui partem dimidiam uendiderit nec peculium ei concesserit: deinde si quis seruo communi pecuniam uel res aliquas ea mente dederit, ut proprietatem earum retineret, administrationem autem 25 seruo concederet. MARCELLUS notat: est etiam ille casus, si alter ademerit: uel si omni quidem modo concesserit dominus, sed in nominibus erit concessio.
- 17 UPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Si seruus meus ordinarius uica- [B. 18, 5, 17] S^orios habeat, id quod uicarii mihi debent an deducam ex peculio serui ordinarii? et prima illa quaestio est, an haec peculia in peculio serui ordinarii computentur. et Pro- [Ep. 9, 88] S^o culus et Atilicinus existimant, sicut ipsi uicarii sunt in peculio, ita etiam peculia eorum: et id quidem, quod mihi dominus eorum, id est ordinarius seruus debet, etiam ex peculio eorum detraheretur: id nero quod ipsi uicarii debent, dumtaxat ex ipseorum peculio: sed et si quid non mihi, sed ordinario seruo debent, deducetur de peculio eorum quasi conseruo debitum: id uero, quod ipseis debet ordinarius seruus, non deducetur de peculio ordinarii 35 serui, quia peculium eorum in peculio ipsius est (et ita Seruius respondit), sed peculium eorum augebitur, ut opinor, quemadmodum si dominus seruo suo debeat.
- 18 PAULUS libro quarto quaestionum. Cui consequens est, ut, si Sticho peculum [B. 18, 5, 18] P suum legatum sit isque ex testamento agit, non aliter cogetur¹ id, quod uicarius eius testatori debet, relinquere, nisi is, id est uicarius peculium habeat.
- 19 UPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Hinc quaeritur, si ordinarii serui [B. 18, 5, 19] S^o nomine actum sit de peculio, an agi possit et uicariorum: et puto non posse. sed si actum F[P(LU)]

¹ cogatur?

2 eius] eis P^o 3 alterumter F (em. f), alteriuter P^o 8 qui] F^oU^o cum B (Anon.): kai tōn ἀλλων τῶν μὴ διτῶν κοινωνῶν, quia F^oPLU^o 9 emptore's F^o 15 eductionis P^o 19 separant P^o | habent P^oU 20 conueniantur P^o | conueniantur P^oLU 21 deducetur] F^oP^oLU, deduceretur F^oP^o 22 iulianus] ulpi. B et BS (Steph. sch. 86) contra BS (Steph. schol. 81) 25 eorum F^o 26 seruo]

est seruo P^o, earum seruo L | etiam] iam P^o 27 nominibus] omnibus P^oL^oU^o | erit] erat BS. 18, 5, 53 sch. 233, ubi uerbo sed in n. e. c. afferuntur Latine 31 peculia] peculio P^o 33 detraheretur P^oU 34 deducetur F^o 35 ipsi P^o 36 seruius] seruus P^oL^o 40 habet PU 41 nono om. PLU 42 an agi possit . . . p. 442, 1 sit de peculio om. P^o

1 sit de peculio uicarii, agi poterit et de peculio ordinarii. Potest esse apud me duplicitis iuris peculium: ut puta seruus est dotalis, potest habere peculium, quod ad me respiciat, potest et quod ad mulierem. nam quod ex re mariti quae sit uel ex operis suis, id ad maritum pertinet: et ideo, si respectu mariti heres sit institutus uel ei legatum datum, id eum non debere restituere Pomponius scribit. si igitur mecum agatur ex eo contractu qui 5 ad me respicit, utrum omne deducam quodquod debetur mihi, siue ex mea causa siue ex ea quae ad uxorem respicit? an uero separamus causas quasi in duobus peculiis, ut et causa debiti quod petitur spectetur? ut, si quidem ex eo peculio agatur, quod ad mulierem spectat, id deducam, quod ex eo contractu debeatur¹, si ex eo contractu, qui ad me respicit, 9 meum deducam? quae quaestio dilucidius est in || fructuario tractata, utrum ex eo demum f. 224 contractu potest de peculio conueniri, quod² ad se pertinet, an ex omni. et [BS. 18, 6, 1 sch. 12] Marcellus etiam fructuarium teneri scribit et ex omni contractu: eum enim qui contrahit totum seruū peculium uelut patrimonium intuitum. certe illud admittendum omnimodo [BS.] dicit, ut priore conuento, ad quem res respiciat, in superfluum is, cui quae situm non est, conueniatur: quae sententia probabilior est et a Papiniano probatur. quod et in duobus 15 bonae fidei emptoribus erit dicendum. sed in marito melius est dicere simpliciter eum de peculio teneri. sin autem maritus huiusmodi seruū nomine aliquid praestiterit, an aduersus mulierem agentem dotis nomine deducere id possit? et ait, si id quod creditorū praestitum est ad utriusque generis peculium pertinebit, pro rata utrique peculio decedere debere. ex quo intellegi potest, si ad alterum³ peculium contractus pertinebit, modo soli uxori detrahi, 20 2 modo non detrahi, si ad id peculium pertinuit contractus, quod apud maritum resedit. Interdum et ipsi fructuario aduersus dominum datur actio de peculio, ut puta si apud eum habeat peculium, apud ipsum uero aut nihil aut minus, quam fructuario debetar. idem etiam contra eueniet, quamvis in duobus dominis sufficiat pro socio uel communi diuidendo actio:

20 PAULUS libro trigensimo ad edictum. nam inter se agere socii de peculio [B. 18, 5, 20] S non possunt.

21 UPLIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Summa cum ratione etiam hoc [B. 18, 5, 21] S peculio praetor imputauit, quod dolo malo domini factum est, quo minus in peculio esset. sed dolum malum accipere debemus, si ei ademit peculium: sed et si eum intricare pecu- 30 lium in necem creditorum passus est, Mela scribit dolo malo eius factum. sed et si quis, cum suspicaretur alium secum acturum, alio peculium auertat, dolo non caret. sed si alii soluit, non dubito de hoc, quin non teneatur, quoniam creditorū soluitur et licet creditorū 1 uigilare ad suum consequendum. Si dolo tutoris uel curatoris furiosi uel procuratoris factum sit, an pupillus uel furiosus uel dominus de peculio conueniatur, uidendum. et puto, si 35 soluendo tutor sit, praestare pupillum ex dolo eius, maxime si quid ad eum peruenit, et ita Pomponius libro octavo epistularum scribit. idem et in curatore et procuratore erit 2 dicendum. Emptor autem ex dolo uenditoris non tenebitur nec heres uel [Ep. 9, 35. (Ep.) 3 aliis successor, nisi in id quod ad se peruenit. Siue autem post iudicium acceptum siue ante 8 dolo factum sit, continetur officio iudicis. Si dominus uel pater recusat de peculio actionem, 40 non est audiendus, sed cogendus est quasi aliam quamvis personalem actionem suspicere.

22 POMPONIUS libro septimo ad Sabinum. Si damni infecti aedium peculia- [B. 18, 5, 22 (Tip.)] S rum nomine promiserit dominus, ratio eius haberi debet et ideo ab eo qui de peculio agit domino cauendum est.

F[P(LU)]

¹ ut si quidem ex eo contractu agatur qui ad m. sp., id deducam, quod ex eo peculio debeatur? ² qui? ³ alterutrum?

3 ad om. P^a | ad om. P^a 4 legatur P^a niet P^a | dominus P^a 29 peculium pr. P | 5 si igitur P^a, igitur si P^aL^a 6 quod- 6 in peculium PLU 30 sed] et P^a 31 cre- quod] (non quidquid) F^a, quod F^aP^aL^a, quam- ditorem F^a 32 suspicaretur] P^aL^a, suscip- quod P^a 8 causa] causas P^a | petitur spec- retur F, suspiciretur P^a | non om. P^a | caret] etet] petitor expectetur F^a | quidem] quod P^a daret F^a 33 quin] qui P^a, quidem P^a, quod 9 spectat] praestat P^a 11 quod] quo P^aL^a LU 41 non est] nec P^a? 13 certum P^a 14 res' respicit F^a 24 ue-

- 23 IDEM libro nono ad Sabinum. Aedium autem pecularium nomine in solidum [B. 18, 5, 22 (Tip.)] S^{*} damni infecti promitti debet, sicut vicarii nomine noxale iudicium in solidum pati, quia pro pignore ea, si non defendantur, actor abducit uel possidet.
- 24 ULPIANUS libro uicensimo sexto ad Sabinum. Curator furiosi administratione [B. 18, 5, 28 (Tip.)] S^{*} peculii et dare et denegare potest tam seruo furiosi quam filio. f. 225
- 25 POMPONIUS libro uicensimo tertio ad Sabinum. Id uestimentum peculii esse [B. 18, 5, 25] S^{*} incipit, quod ita dederit dominus, ut eo uestitu seruum perpetuo ut uellet eoque nomine ei traderet, ne quis alius eo uteretur idque ab eo eius usus gratia custodiretur. sed quod uestimentum seruo dominus ita dedit utendum, ut non semper, sed ad certum usum certis temporibus eo uteretur, ueluti cum sequeretur eum siue cenanti ministrauit¹, id uestimentum non esse peculii.
- 26 PAULUS libro trigensimo ad edictum. Si semel ex ea causa, id est quod [B. 18, 5, 26 (Tip.)] S^{*} dolo fecerit, dominus praestiterit de peculio conuentus, ceteris ex eadem causa nihil prae-stabit. sed et si tantundem seruus ei debeat quantum dolo minuit, non erit condemnandus. his consequens erit, ut manumisso quoque uel alienato seruo ex causa etiam doli intra annum teneatur.
- 27 GAIUS libro nono ad edictum prouinciale. Et ancillarum nomine et filiarum familias in peculio actio datur: maxime si qua sarcinatrix aut textrix erit aut aliquod artificium uulgare exerceat, datur propter eam actio. depositi quoque et commodati actionem dandam earum nomine Iulianus ait: sed et tributoriam actionem, si peculiari merce sciente patre dominique negotientur, dandam esse. longe magis non dubitatur, et si in rem uersum est, quod² iussu patris dominique contractum sit. Constat heredem domini id quoque deducere debere, quod seruus, cuius nomine eum eo de peculio ageretur, ante aditam hereditatem ex bonis hereditariis amouisset consumpsisset corrupisset. Si seruus alienatus sit, quamuis in eum, qui alienauerit, intra annum praetor de peculio actionem pollicearit, tamen nihil minus et in nouum dominum actio datur, et nihil interest, aliud apud eum [B.] adquisierit peculium an quod pariter cum eo emerit uel ex donatione acceperit eidem cesserit. Illud quoque placuit, quod et Iulianus probat, omnimodo permittendum creditoribus⁴ uel in partes cum singulis agere uel cum uno in solidum. Sed [B. 18, 5, 11 sch. 70] ipse, qui uendiderit seruum, non putat Iulianus de eo, quod ante uenditionem crediderit, cum emptore de peculio agere permittendum. Sed et si alieno credidero eumque redemero, [B. 8] deinde alienauero, aequo non putat mihi in emptorem dari debere iudicium. In [Ep. 9, 35] uenditorem autem dumtaxat intra annum post redemptionem numerandum de eo, quod adhuc alieno crediderim, dandam esse mihi actionem existimat deducto eo, quod apud me peculii seruus habebit. Sicut autem de eo, quod ipse crediderim seruo meo, non [Ep. 9] putat Iulianus in emptorem alienato eo actionem mihi dari debere, ita et de eo, quod seruus meus seruo meo crediderit, si is, cui creditum fuerit, alienatus sit, negat permitti mihi debere cum emptore experiri. Si quis cum seruo duorum plurimum contraxerit, permittendum est ei cum quo uelit dominorum in solidum experiri: est enim iniquum in plures aduersarios distingi eum, qui cum uno contraxerit: nec huius dumtaxat peculii ratio ha- F[P(LU)]

¹ sequetur e. s. c. ministrabit? ² aliud ins. (similiter Hal.) ³ est quod] exque? ⁴ creditoribus] creditorib[us] hereditibus uendoris existentibus (cf. l. 30 § 1. l. 32 pr. h. t.)?

8 eas si fLU 5 potest tam F² | seruo fu-
riosi P², furiosi seruo P⁴L 8 tra-
deret] crederet P² 9 se'm'per F² | sed
om. P² 10 sequeretur eum] seq. cum P²,
se seq. cum P⁴, sequeretur uel cum LU | siue]
sibi F² (emendauit, sed emendationem mos deleuit m. 2)
PLU 14 sed et om. F¹, et om. P | con-
demnandus h. c. erit om. P² 15 ex ea causa
P⁴L 19 propter eam actio] praeterea actio
PU, actio propterea L², actio praeterea L⁴
20 si] si in PLU 24 amouisset P² 25 alie-

nauit P | praeter P², emptor L² | pollicetur
PLU 26 aliud] an aliud PLU 27 eo] F²
(emendauit, sed emendationem mos deleuit m. 2)
PLU, eum F¹ | eidem] idem P², et idem L
29 cum in singulis F² 30 seruum ... cre-
diderit om. P² 34 dandam esse mihi] dan-
dam mihi PU, michi dandam U 26 eo]
et P² | dare PU 37 meo om. P² 38 cum
emptore experiri si quis om. F¹, cum om. P²
40 destringi F

beri debet, quod apud eum cum quo agitur is seruus haberet, sed et eius quod *apud* alterum. nec tamen res *damnosa* futura est ei qui condemnatur, cum possit rursus ipse iudicio societatis uel communi diuidundo quod amplius sua portione sol- [B. 18, 5, 12 sch. 81] 5 uerit a socio sociis *suis* consequi. quod Julianus ita locum || habere ait, si apud alterum f. 225' quoque fuit peculium, quia eo casu soluendo quisque etiam socium aere alieno liberare uidetur: at si nullum sit apud alterum peculium, contra esse, quia nec liberare ullo modo aere alieno eum intellegitur.

28 IULIANUS libro duodecimo digestorum. Quare et si socio neque heres neque [B. 18, 5, 28] S* bonorum possessor exstitisset, eatenus damnari debet is cum quo actum fuerit, quatenus peculium apud eum erit et quantum ex bonis consequi potest. 10

29 GAIUS libro nono ad edictum prouinciale. Si quis seruum testamento libe- [B. 18, 5, 29] S rum esse iusserit relictis heredibus his, qui cum seruo contraxerunt, possunt inter se co-heredes uel de peculio agere, quia de eo quisque peculio, quod apud eum esset, quolibet 15 1 alio agente teneatur. Etiamsi prohibuerit contrahi cum seruo dominus, erit in eum de peculio actio.

30 UPLIANUS libro licensimo nono ad edictum. Quaesitum est, an teneat actio [B. 18, 5, 30] S de peculio, etiamsi nihil sit in peculio cum ageretur, si modo sit rei iudicatae tempore. Proculus et Pegasus nibilo minus teneri¹ aiunt: intenditur enim recte, etiamsi nihil sit in peculio. idem et circa ad exhibendum et in rem actionem placuit, quae sententia et a 1 nobis probanda est. Si cum ex parte herede domini uel patris agatur, dumtaxat de peculio 20 condamnandum, quod apud eum heredem sit qui conuenitur: idem et² in rem uerso pro parte, nisi si quid in ipsius heredis rem uertit: nec quasi unum ex sociis esse hunc here- 2 dem conueniendum, sed pro parte dumtaxat. Sed³ si ipse seruus sit heres ex parte insti- 25 tutus, aequum cum eo agendum erit. Sin uero filius sit quamvis ex parte institutus, [B.] nihil minus in solidum actionem patietur. sed si uelit pro parte nomen coheredis redimere, audiendus est: quid enim si in rem patris uersum sit? cur non consequatur filius a co- 30 herede, quod in patris re est? idem et si peculium locuples sit. Is, qui semel [B. 18, 5, 30] S de peculio egit, rursus aucto peculio de residuo debiti agere potest. Si annua exceptione sit repulsus a uenditore creditor, subueniri ei aduersus emptorem debet: sed si alia ex- 35 ceptione, hactenus subueniri, ut deducta ea quantitate, quam a uenditore consequi potuisse, ab emptore residuum consequatur. In dolo obiciendo temporis ratio habetur: fortassis enim post tempus de dolo actionis non patietur dolum malum obici praetor, quoniam nec de 40 7 dolo actio post statutum tempus datur. In heredem autem doli clausula in id quod ad 7 eum peruenit fieri⁴ debet, ultra non. 34

31 PAULUS libro trigensimo ad edictum. Sed si ipse heres dolo fecit, soli- [B. 18, 5, 31 (Tip.)] S dum praestat.

32 UPLIANUS libro secundo disputationum. Si ex duobus vel pluribus heredibus [B. 18, 5, 32] S eius, qui manumisso seruo uel libero esse iusso uel alienato uel mortuo intra annum con-ueniri poterat, unus fuerit conuentus, omnes heredes liberabuntur, quamvis non in maiorem⁵ quantitatatem eius peculii, quod penes se habet qui conuenitur, condemnetur, idque ita Julianus scripsit. idemque est et si in alterius rem fuerit uersum. sed et si plures sint fructuarii uel bonae fidei possessores, unus conuentus ceteros liberat, quamvis non maioris F[P(LU)]

¹ tenere? ² idem et] item de? ³ sed et? ⁴ finiri? ⁵ quam ins.

1 eum cum ... quod apud om. F¹, eum ... quod add. F², apud add. f: καὶ οὐ̄ σκοπεῖται τὸ ὅν παρὰ τῷ ἐναγομένῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ παρ’ ἔτέρῳ B (Tip.) 2 condempnantur P^a 4 so- ciisue suis consequi] sociisue ‘suisue’ siiisue consequi F², sociisue suum ius consequi fPU, sotisue suum consequi ius L | habere lo- cum P 6 at] quod PLU 8 undecimo F¹, xiii U 11 prouineiale om. PU | testam.]

in testam. PLU 12 iuserit F | h'ab'ereditib- 13 bus F² | contraxerint P 14 agenti F¹P^a | tenetur F² 19 pe'culio F² 22 uertit] uertisset PLU 28 aucto're' peculio F² 30 deducta ea] deducte P^a 32 actionis ... de dolo om. F² | patitur P 35 ipse] id se P^a 39 pote'r'at F² | in maiore parte quantita- tem P^a, in maiore quantitate P^aLU 41 scri- bit PLU 42 maiores P^a

- peculii, quam penes se est, condemnari debeat. sed licet hoc iure contingat, tamen aequitas dictat iudicium in eos dari, qui occasione iuris liberantur, ut magis [BS. 18, 5, 47, 2 sch. 189] eos perceptio quam intentio liberet: nam qui cum seruo contrahit, uniuersum peculium eius quod ubicumque est ueluti patrimonium intuetur. In hoc autem iu- [BS. 18, 5, 11, 8 sch. 75] dicio licet | restauretur praecedens, tamen et augmenti et decessoris rationem haberi f. 226 oportet, et ideo siue hodie nihil sit in peculio siue accesserit aliquid, praesens status peculii spectandus est. quare circa uenditorem quoque et emptorem hoc nobis uidetur uerius, quod accessit peculio posse nos ab emptore consequi, nec retrorsus uelut in uno iudicio ad id tempus conuentione reducere emptoris, quo uendor conuentus sit. [BS. Ep. 9, 36]
- 2 Uendor serui si cum peculio seruum uendidit et tradiderit peculium, ne intra annum quidem 10 de peculio conuenietur: neque enim hoc pretium serui peculium est, ut Neratius scripsit.
- 33 LAUOLENUS libro duodecimo ex Cassio. Sed si [B. 18, 5, 33. BS. 18, 5, 27, 7 sch. 120. Ep. 9, 36] *E quis seruum ita uendidit, ut pretium pro peculio acciperet, penes eum uidetur esse pecu- lium, ad quem pretium peculii peruenit, 14
- 34 POMPONIUS libro duodecimo ex uariis lectionibus. non penes quem [B. 18, 5, 34. Ep. 9, 36] *E res peculiaria sit.
- 35 LAUOLENUS libro duodecimo ex Cassio. At cum heres iussus est peculium [B. 18, 5, 35] *E dare accepta certa summa, non uidetur penes heredem esse peculium.
- 36 ULPIANUS libro secundo disputationum. In bona fidei contractibus quae- [B. 18, 5, 36] S stionis est, an¹ de peculio an in solidum pater uel dominus tenerentur: ut est in actione 20 de dote agitatum, si filio dos data sit, an pater dumtaxat de peculio conueniretur. ego autem arbitror non solum de peculio, sed et si quid praeterea dolo malo patris captae frau- dataque est mulier, competere actionem: nam si habeat res nec restituere sit paratus, sequum est eum quanti ea res est condemnari. nam quod in seruo, cui res pignori data est, expressum est, hoc et in ceteris bona fidei iudiciis accipendum esse Pomponius scripsit. 25 namque si seruo res pignori data sit, non solum de peculio et in rem uerso competit actio, uerum hanc quoque habet adiectionem 'et si quid dolo malo domini captus fraudatusque actor est.' uidetur autem dolo facere dominus, qui, cum haberet restituendi facultatem, non uult restituere. 29
- 37 IULIANUS libro duodecimo digestorum. Si creditor filii tui heredem te [B. 18, 5, 37 (cf. 38)] S instituerit et tu hereditatem eius uendideris, illa parte stipulationis 'quanta pecunia ex hereditate ad te peruerterit' teneberis de peculio. Si seruo tuo permiseris uicarium emere aureis octo, ille decem emerit et tibi scripserit se octo emissse tuque ei permiseris eos octo ex tua pecunia soluere et is decem soluerit, hoc nomine duos aureos tantum vindicabis, 2 sed hi uendori praestabuntur dumtaxat de peculio serui. Seruum communem, quem cum Titio habebam, uendidi Sempronio: quaesitum est, si de peculio cum Titio aut cum Sem- F[P(LU)]

¹ an del. (Hal.)

1 licet] si licet FP^a | continguat P^a 5 praecedens] FP^a et es Pi(sana) U^b, recedens P^a LU^c | et deceas.] deceas. P^a 6 et ideo] ideo P^a, ideoque P^a 7 nouis F^a 8 peculium PL^a U^c 9 conuentione^m F^a 10 ne l'intra F^a, non intra L, intra U^a, nec intra U^a 11 scribit PU 13 peculio] peculium F^a 16 peculiaris] pecunialis P^a 17 at] ut P^a, et L^a 19 libro xii P^a 20 actione] actionibus PLU 21 conueniretur ... 22 peculio bis F^a, ego autem ... peculio (peculio conueniri P^a LU) om. P^a 23 habet PU 26 namque si] namque et si P^a, nam et si U^a, deficit in his L^a 27 uerum] uersum F^a | adiectione^m F^a 30 te heredem P^a 32 tene^bris F^a 34 ex] et P^a | uindicanis F^a 36 titio habebam uendidi sempronio] titio aut cum

sempronio (uerbis proxime sequentibus hic male intruisis pro iis quae supra ponui similibus) F^a, titio aut cum sempronio habebam titio uendidi antequam eius nomine ageretur mecum de peculio F^a, titio a. c. s. habebam (rel. om.) U^a, titio a. c. s. ageretur habebam L^a, titio et c. s. habebam uendidi ticio an (sic) quam ageretur cum eo P^a manu rec. (35 seruum ... quaesitum est in litura coartata scriptura P^a, ut deficiat in his P^a), titio a. c. s. habebam uendidi ticio antequam mecum de peculio ageretur L^a manu rec., titio a. c. s. habebam uendidi ticio antequam ageretur U^a: ego reiecta interpolatione emendatoris non ordinarii quidem, sed tamen antiqui dedi quod legerunt Graeci, qui ostendunt Sempronium, qui actionem nullam ha- beat aduersus uenditorem, esse emptorem, Tittum,

pronio ageretur, an eius peculii, quod apud me esset, ratio haberri deberet. dixi, si cum Sempronio ageretur, numquam rationem eius peculii, quod apud me esset, haberri debere, quia is nullam aduersus me actionem haberet, per quam id quod praestitisset consequi posset. sed et si cum Titio post annum quam uendidisse ageretur, similiter non esse computandum peculium quod apud me est, quia iam mecum agi de peculio non posset. 5 sin autem intra annum ageretur, tunc quoque habendam huius peculii rationem, postquam placuit alienato homine permittendum creditori et cum uenditore et cum emptore agere. 3 Si actum sit de peculio cum eo qui usum fructum in seruo habet et minus consecutus sit creditor, non est iniquum, ut ex uniuerso eius peculio, siue apud fructuarium siue apud proprietarium erit, rem \parallel consequatur. nihil interest, operas suas conduixerit seruus a f. 226' fructuario an pecuniam mutuam ab eo acceperit¹. dari itaque debebit actio ei aduersus dominum proprietatis deducto eo, quod seruus peculii nomine apud fructuarium habet.

38 AFRICANUS libro octavo quæstionum. Deposui apud filium familias decem [B. 18, 5, 88] S et ago depositi de peculio. quamuis nihil patri filius debeat et haec decem teneat, nihilo magis tamen patrem damnandum existimauit, si nullum praeterea peculium sit: hanc enim 15 pecuniam, cum mes maneat, non esse peculii. denique quolibet alio agente de peculio minime dubitandum ait computari non oportere. itaque ad exhibendum agere me et exhibtam vindicare debere. Si nuptura filio familias dotis nomine certam pecuniam promiserit et diuortio facto agat de dote eum patre, utrumne tota promissione an deducto eo, quod patri filius debeat, liberari eam oporteret? respondit tota promissione eam liberandam 20 esse, cum certe et si ex promissione cum ea ageretur, exceptione doli mali tueri se posset. 2 Stichus habet in peculio Pamphilum qui est decem, idem Pamphilus debet domino quinque. si agatur de peculio Stichi nomine, placebat a estimari debere pretium Pamphili et quidem totum non deducto eo, quod domino Pamphilus debet: neminem enim posse intellegi ipsum in suo peculio esse: hoc ergo casu damnum dominum passurum, ut pateretur, si cuilibet 25 aliis seruorum suorum peculium non habenti credidisset. idque ita se habere euidentius appariturum ait, si Sticho peculium legatum esse proponatur: qui certe si ex testamento agat, cogendus non est eius, quod uicarius suus debet, aliter quam ex peculio ipsius deductionem pati: alioquin futurum, ut, si tantundem uicarius domino debeat, ipse nihil in 3 peculio habere intellegatur, quod certe est absurdum. Seruo quem tibi uendideram pecu- 80 niam credidi: quaesitum est, an ita mihi in te actio de peculio dari debeat, ut ducatur id, quod apud me ex eo remanserit. quod quidem minime uerum est, nec intererit, intra annum quam uendiderim an postea experiar: nam nec ceteris quidem, qui tunc cum eo contraxerint, in me actio datur. in contrarium quoque agentibus mecum his, qui antea F[P(LU)]

¹ haec uerba nihil interest... acceperit suo loco mota sunt: uidetur autem tale quid scripsisse Julianus (cf. l. 2. l. 19 § 1 h. t.): si actum sit de peculio cum eo qui usum fructum in seruo habet ex ea causa quae ad eum pertinet (et nihil interest, operas suas conduixerit seruus a fructuario an pecuniam mutuam ab eo acceperit) et minus consecutus sit creditor, non est iniquum, ut ex uniuerso eius peculio, siue apud fructuarium siue apud proprietarium erit, rem consequatur. dari itaque debebit actio ei et.

qui ita habeat aduersus uenditorem, si intra annum post factam uenditionem aduersus Titium actum sit, esse socium (scilicet agentem es l. 12. 15. 27 § 8. l. 51 h. t.): ἔχων μὲτα σοῦ κοινὸν δούλον ἐπώλησα τὸ μέρος μού· εἰ μὲν ὁ ἀγοραστὸς ἐνάγεται τῇ περὶ τοῦ πεκούλιοΥ ἀγωγῇ, οὐκ συλλογίζεται τὸ ὅν παρ’ ἐμοὶ πεκούλιον. εἰ ἡρ̄ καταβάλοι, οὐκ ἔχει ἀγωγὴν εἰς τὸ λαβεῖν παρ’ ἐμοῦ. εἰ δὲ σὺ ἐναγόμης, σύλλογίζεται τὸ ὅν παρ’ ἐμοὶ, εἰ μὴ μετ’ ἐνιαγότον τοῦ πωλῆσαι με ἐνήχθης B (Ἀπολ.), εἰ εἰς τῶν κοινωνῶν τὸ μέρος τοῦ οἰκέτου εκποίησκ, ὁ μὲν ἀγοραστὸς οὐκ ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ πράτου (cod. τοῦ παρ’ αὐτῷ) δε πεκούλιο, ὁ δὲ κοινωνὸς ἐνά-
γεται ἵντρα ἀνομῶν: idem confirming scholia

Enantiophanis et Anonymi ad h. l. et sch. 124 ad l. 29 pr. h. t. 1 augeretur F 4 sed om. PLU | uendidisset P^a 11 an] ap̄ an P^a 12 eo quod seruus] at seruus aduersus P^a 14 debeat F^a, inc. L^a 16 cum mea] hi cum ea P^a, cum meo L^a 17 oporteret P^a | me agere P 19 tota] tota alia P^a 22 pamphilus] pamphilum P^a 23 a estimare F^a | quidem] quid P^a 25 casu] causa P^a 26 recidisset] reddidisset P^a 27 stichum P^a 29 debeat] debet PL 30 est absurdum] et absurdum P^a, et absurdum est P^a LU 33 nec om. P^a U, ubi suppl. es Pi(sana), n. L^a 34 ante P

- cum eo seruo contraxissent, non deducam id, quod postea mihi debere cooperit. ex quo apparet onus eius peculii, quod apud me remanserit, ad posterioris temporis contractus pertinere non debere.
- 39 FLORENTINUS libro undecimo institutionum. Peculium et ex eo consistit, [B. 18, 5, 89] S quod parsimonia sua quis parauit vel officio meruerit a quolibet sibi donari idque velut s proprium patrimonium seruum suum habere quis voluerit.
- 40 MARCIANUS libro quinto regularum. Peculium nascitur crescit decrescit mo- [B. 18, 5, 40] S ritur, et ideo eleganter Papirius Fronto dicebat peculium simile esse homini. Quomodo autem peculium nascitur, quae situm est. et its ueteres distinguunt, si id adquisit seruus quod dominus necesse non habet praestare, id esse peculium, si uero tunicas aut aliquid 10 simile quod ei dominus necesse habet praestare, non esse peculium. ita igitur nascitur peculium: crescit, cum auctum fuerit: decrescit, cum serui uicarii moriuntur, res intercidunt: moritur, cum ademptum sit.
- 41 UPLIANUS libro quadragensimo tertio ad Sabinum. Nec seruus quicquam [B. 18, 5, 41] Sf debere potest nec seruo potest deberi, sed cum eo uerbo abutimur, factum magis demon- 15 stramus quam ad ius ciuile referimus || obligationem. itaque quod seruo debetur, ab ex- f. 227 traneis dominus recte petet, quod seruus ipse debet, eo nomine in peculium et si quid inde in rem domini uersum est in dominum actio datur.
- 42 IDEM libro duodecimo ad edictum. In adrogatorem de peculio actionem [B. 18, 5, 42] E dandam quidam recte putant, quanuis Sabinus et Cassius ex ante gesto de peculio actio- 20 nem non esse dandam existimant.
- 43 PAULUS libro trigensimo ad edictum. Si posteaquam tecum de peculio egi, [B. 18, 5, 43] S ante rem iudicatam seruum uendideris, Labeo ait etiam eius peculii nomine, quod apud emptorem quaesierit, damnari te debere nec succurrentum tibi: culpa enim tua id acci- 25 disse, qui seruum uendidisses.
- 44 UPLIANUS libro sexagensimo tertio ad edictum. Si quis cum filio familias [B. 18, 5, 44] E contraxerit, duos habet debitores, filium in solidum et patrem dumtaxat de peculio.
- 45 PAULUS libro sexagensimo primo ad edictum. Ideoque si pater filio pecu- [B. 18, 5, 45] E* lium ademisset, nibilo minus creditores cum filio agere possunt. 29
- 46 IDEM libro sexagensimo ad edictum. Qui peculii administrationem concedit, [B. 18, 5, 46] E uidetur permettere generaliter, quod et specialiter permissurus est.
- 47 IDEM libro quarto ad Plautium. Quotiens in taberna ita scriptum fuisset [B. 18, 5, 47] E 'cum Ianuario seruo meo geri negotium ueto', hoc solum consecutum esse dominum con- 1 stat, ne institoria teneatur, non etiam de peculio. Sabinus respondit non alias [Ep. 9, 37] dandam de peculio actionem in dominum, cum seruus fideiussisset, nisi in rem domini aut 35 2 ob rem peculiarem fideiussisset. Si semel actum sit de peculio, quamuis minus inueniatur rei iudicandae tempore in peculio quam debet, tamen cautionibus locum esse non placuit de futuro incremento peculii: hoc enim in pro socio actione locum habet, quia socius 3 uniuersum debet. Si creditor serui ab emptore esset partem consecutus, competere in reliquum in uenditorem utile iudicium Proculus ait, sed re integra non esse permittendum 40 actori diuidere actionem, ut simul cum emptore et cum uenditore experiatur: satis enim esse hoc solum ei tribui, ut rescisso superiore iudicio in alterum detur ei actio, cum electo 4 reo minus esset consecutus: et hoc iure utimur. Non tantum autem quiuis creditor cum uenditore ex ante gesto agere potest, sed et ipse emptor, idque et Iuliano uidetur, quamuis F[P(LU)]

1 contraxisset P*, contraxerint L 4 floren-
tius P 7 decrescit om. F* 9 ueheres F* |
distingunt FL, distinguitur U* 12 auctu'r'm
F*, actum P* 15 debere] habere P* 18 inde
om. P* 20 quidem P* 26 libro xlii P
28 libro xli P, libro xl L | ideoque] et ideo
quia P*, et ideo P*LU 29 cum filio] cum
filii F*, cum (om. filio) U* 30 idem] ioul. B |

libro xl PLU 31 promissurus P* 32 ita
scriptum] idem scr. P*, id scr. P*U, scr. id L
33 consecuturum PLU* 35 fideiussisse't et'
nisi F* 37 esset P* 39 debet] habet P*,
debebet U* 42 tribui] tribu F (suppl. f.) | ut
rescisso] et remisso P*, ut resissio U* 43 non
tantum] notandum P* 44 et iuliano] iulianus P*, iulianus P*LU

et deducere ipse potest aduersus alium agentem, dum tamen id, quod apud se habet, committit. Si seruus deducto peculio uenditus sit, procedit, ut uendor et deductione uti possit¹, et, si post uenditionem cooperit aliquid uenditori seruus debere, non minuit peculia², sed quia non domino debet. Quae diximus in emptore et uenditore, eadem sunt et si alio quoquis genere dominium mutatum sit, ut legato, dotis datione, quia quasi patrimonium liberi hominis peculium servi intellegitur, ubicumque esset.

- 48 IDEM libro septimo decimo ad Plautium. Libera peculii administratio non B. 18, 5, 48 E permanet neque in fugitiuo neque in subrepto neque in eo, de quo neciat quis, niuat an mortuus sit. Cui peculii administratio data est, delegare debitorem suum potest. 9
- 49 POMPONIUS libro quarto ad Quintum Mucium. Non solum id pecu- B. 18, 5, 49. Ep. 9, 39 Ef f. 227 lium est, quod dominus seruo concessit, uerum id quoque, quod ignorante | quidem eo adquisitum sit, tamen, si rescisset, passurus erat esse in peculio. Si ignorante me seruus meus negotia mea administraverit, tantidem debitor mihi intellegetur, quanti tenebatur, si liber negotia mea administrasset. Ut debitor uel seruus domino uel dominus seruo intellegatur, ex causa ciuili computandum est: ideoque si dominus in rationes suas referat se debere seruo suo, cum omnino neque mutuum acceperit neque ulla causa praecesserat debendi, nuda ratio non facit eum debitorem.
- 50 PAPINIANUS libro nono quaestionum. Eo tempore, quo B. 18, 5, 50. BS. 18, 5, 21, 4 sch. 118 P in peculio nihil est, pater latitat: in bonorum possessionem eius rei seruandae causa mitti non possum, qui de peculio cum eo acturus sum, quia non fraudationis causa latitat qui, si iudicium acciperet, absoluvi deberet. nec ad rem pertinet, quod fieri potest, ut damnatio sequatur: nam et si in diem uel sub condicione debeatur, fraudationis causa non uidetur latitate, tametsi potest iudicis iniuria condemnari. sed fideiussorem datum eo tempore, quo nihil in peculio est, teneri putat Iulianus, quoniam fideiussor futurae quoque actionis accipi possit, si tamen sic acceptus est. Si creditor patrem, qui de peculio tenebatur, heredem instituerit, quia mortis tempus in Falcidiae ratione spectatur, illius temporis peculium considerabitur. Etiam postquam dominus de peculio conuentus est, fideiussor pro seruo accipi potest et ideo³, qua ratione, si post actionem dictatam seruus pecuniam exsoluerit, non magis repeteret potest quam si iudicium dictatum non fuisset, eadem ratione fideiussor quoque utiliter acceptus uidebitur, quia naturalis obligatio, quam etiam seruus suscipere uidetur, in item translata non est. Seruus alienus, cum bonae fidei⁴ Ep. 9, 40 seruiret mihi, nummos a Titio mutuatos⁵ mihi dedit, ut eum manumitterem, et manumissi: creditor quaerebat, quem de peculio conueniret. dixi, quamquam creditor electionem alias haberet, tamen in proposito dominum esse conuenendum et eum ad exhibendum mecum acturum pecuniae nomine, quae ipsi esset adquisita nec in eam causam alienata, quae pro capite serui facta proponeretur: neque enim admittendum esse distinctionem existimantium, si non manumittam, domini pecuniam esse, manumissione uero secuta uideri pecuniam ex re mea quae sit mihi, quoniam magis propter rem meam, quam ex re mea pecunia mihi daretur.

F[P(LU)]

¹ si ante uenditionem seruus ei aliquid debuerit uel similia ins. (similiter B: ὁ πράτης ἐμάργομενος μόνα γέπειαιρε τὰ πρὸ τῆς πράσεως ΛΥΤῷ χρεωστηθέντα, οὐ μὴν τὰ μετὰ τὴν πράσιν coll. Epit. 9, 38, nisi haec sunt ex supplemento) ² minuat peculium? ³ ideo del. ⁴ bona fide (edd.)? ⁵ mutuatus?

1 agentem] exigentem PLU 2 deductio-
nem P^a 3 seruus F^a 4 aliquouis P^a 5 mu-
tuatum P^a 7 L 48 om. P^a, suppl. manus an-
tiqua | libera're F^a 12 sit] est PLU 13 te-
ne'b'atur F^a, teneretur L^a, inc. L^a 14 ut]
id P^a, an P^aLU | debitor uel seruus domi-
nus uel domino seruus P^a, debitor uel ser-
uus domino uel dominus seruus U^a, dominus
debitor seruo uel seruus domino L 19 pos-
sessione P 21 acceperet F^a 25 si tamen

sic] si tamen si F^aP^a, tamen si L^a 26 ra-
tione's spec'tatur F^a 28 rationes P^a | dic-
tam P^a 29 re'petere F^a 30 uidebatur PLU^a
31 uidetur uidebitur F^a, uidebatur L^aU^a
32 eam Taur. | manumissi sic FP=LU 33 quem]
qua P^a | creditor electionem] creditor quere-
bat qua de peculio actionem P^a 35 alie-
natam F^aP^aL^aU^a 36 esset P^a | existima'n^a
F^a 37 pecuniam ... uideri bis F^a
38 quoniam] quam P^a, quia U?

- 51 SCAEUOLA libro secundo quaestionum. Quod debetur seruo ab extraneis, [B. 18, 5, 51 P] agenti de peculio non omnimodo dominus ad quantitatem debiti condemnandus est, cum et sumptus in petendo et euentus executionis possit esse incertus et cogitanda sit mora temporis quod datur iudicatis, aut uenditionis bonorum, si id magis faciendum erit. ergo si paratus sit actiones mandare, absoluetur. quod enim¹ dicitur, si cum uno ex sociis⁵ agatur, uniuersum peculium computandum quia sit cum socio actio, in eodem² redibit, si actiones paratus sit praestare: et in omnibus, quos idcirco teneri dicimus quia habent actionem, delegatio pro iusta praestatione est.
- 52 PAULUS libro quarto quaestionum. Ex facto quaeritur: qui tutelam quasi [B. 18, 5, 52 P] liber administrabat, seruus pronuntiatus est. an si conueniatur eius dominus a pupillo, 10 cuius quidem potiorem causam quam creditorum ceterorum serui habendam rescriptum est, an uel id deducatur ex || peculio, quod domino debetur? et si putaueris posse deduci, an f. 228 intersit, utrum, cum adhuc in libertate ageret, domini debitor factus est, an postea? et an de peculio impuberi competit? respondi nullum priuilegium praeponi patri uel domino potest, cum ex persona filii uel serui de peculio conueniuntur. plane in ceteris creditoribus 15 habenda est ratio priuilegiorum: quid enim si filius dotem accepit, tutelam administravit? merito igitur et in seruo, qui pro tutore egit, id rescriptum est, et quia occupantis melior solet esse condicio, quam³ ceterorum inhibebitur actio. plane si ex re pupilli nomina fecit uel pecuniam in arca depositum, datur ei uindicatio nummorum et aduersus debitores utilis actio, scilicet si nummos consumpsérunt: hic enim alienare eos non potuit: quod et in 20 quoquis tute dicendum est. nec tamen interesse puto, quando domino debere coepit, utrum cum in libertatis possessione esset an postea: nam et si Titii seruo credidero eiusque dominus esse coopero, deducam quod prius credidi, si conueniri de peculio coopero⁴. quid ergo est? quia de peculio actio deficit, utilia actio in dominum quasi tutelae danda erit, 1 ut quod ille pro patrimonio habuit, peculium eas intellegatur. Si dos filio familias sit 25 data uel tutelam administraverit, habenda erit ratio priuilegiorum in actione de peculio dilata. interim ceterorum creditorum actione uel interposita cautione, si priores agant, qui priuilegium non habent, restitutum iri quod acceperunt, si inferatur postea cum patre actio priuilegii. 29
- 53 IDEM libro undecimo quaestionum. Si Sticho peculium cum manumitteretur [B. 18, 5, 53 P] ademptum non est, uidetur concessum: debitores autem conuenire nisi mandatis sibi actionibus non potest.
- 54 SCAEUOLA libro primo responsorum. Filio familias uni ex here- [D. I. 58 h. t. B. 18, 5, 54 P] dibus praedia preelegavit ut instructa erant cum seruis: hi serui domini debitores fuerunt: quae situm est, an ceteris heredibus aduersus eum actio de peculio competit. respondit 35 non competere.
- 55 NERATIUS libro primo responsorum. Is cum quo de peculio agebam a te ui [B. 18, 5, 55 P] exemptus est: quod tunc cum ui eximeres in peculio fuerit, spectari.
- 56 PAULUS libro secundo ad Neratium. Quod seruus meus pro debitore meo [B. 18, 5, 56 P] F[P(L, ubi L. 52 fn. — 57 pr. in litura sunt a m. rec., U)]

¹ enim del. ² in eo eodem? ³ quam del. (cf. u. 27: Keller ms.) ⁴ de peculio autem actio impuberi non competit uel similia exciderunt

1 seruo om. P^a 2 non om. P^a 3 petendo] pendendo PL^aU | euentus F² 4 quo datur indicatus P^a, que datur iudicatis LU 5 socius F¹ 6 redhibit F, reddiit U 7 sit om. P^a | quos id] quod sit P^a | quia] qui P^a 8 est] F²P^aLU, sit F², om. P^a 10 dominum P^a 11 cuius] cuius dominum P^a | creditorem F² 12 a'n' int. F² 14 impuberi] puberi PLU | respondit P^a 15 filii seruue PL 17 est et] est PLU 18 inhibebitur] F² et ex Pi(sana) U^a, inhibebitor F¹, in id diuidatur P^a, u in ia dabatur L^a? in id dabitur P^aL^aU^a, in id redibetur L^a | re om. F²L^a 20 consumpsérunt PL 23 dominos P^a | ceperit P^a | crediterit P^a, crediderim P^aU 24 in domino P^aU | danda erit] Brenemannus, daerit F, derit P^a, er.. L^a, erit fP^aL^aU 28 restituiri FP^a, restituti U^a, restituturi P^a, restitutum iri U^a, inc. L^a 30 peculio P^a 31 uideatur P^a 34 hi] et P^a, et hii U | fuerant P 37 primo om. P 38 eximere sine pec. P^a, eximeres in eo pec. P^aU

mihi expromisit, ex peculio deduci debet et a debitore nihilo minus debetur. sed uideamus, ne credendum sit peculiare fieri nomen eius, pro quo expromissum est. PAULUS: utique si de peculio agente aliquo deducere uelit, illud nomen peculiare facit.

57 TRYPHONINUS libro octauo disputationum. Si filius uel [B. 18, 5, 57. BS. 18, 6, 3 sch. 28] ^P seruus, cuius nomine dumtaxat de peculio actum est, ante finitum iudicium decesserit, id ⁵ 1 peculium respicietur, quod aliquis eorum cum moriebatur habuit. Sed eum, qui ser- [(BS.)] uum testamento liberum esse iubet et ei peculium legat, eius temporis peculium legare intellegi Iulianus scribit, quo libertas competit: ideoque omnia incrementa peculii quoquo 2 modo ante aditam hereditatem adquisita ad manumissum pertinere. At si quis extraneo peculium serui legauerit, in coniectura uoluntatis testatoris quaestionem esse, et uero- 10 similius esse id legatum quod mortis tempore in peculio fuerit ita, ut quae ex rebus pecularibus ante aditam hereditatem accesserint debeat, ueluti partus ancillarum et fetus pecudum, quae autem seruo donata fuerint sive quid ex operis suis adquisierit, ad lega- 14 tarium non pertinere.

58 SCAEUOLA libro quinto digestorum. Uni ex heredibus praedia [D. 1. 54 h. t. B. 18, 5, 58] ^A legauit ut instructa erant cum seruis et ceteris rebus et quidquid ibi esset: hi serui domino debitores fuerunt tam ex aliis causis quam ex ratione kalendarii: quae situm est, an ceteris heredibus aduersus eum pecuniae ab his debitae actio de peculio competit. respondit non competere.

II.

20

R QUANDO DE PECULIO ACTIO ANNALIS EST R

SE

1 ULPIANUS libro uicensimo nono ad edictum. || Praetor ait: Post [Pon. 24, 4. B. 18, 6, 1] ^{S f. 228} 'mortem eius qui in alterius potestate fuerit, posteaua quam is emancipatus manumissus alienatusue fuerit, dumtaxat de peculio et si quid dolo malo eius in cuius potestate est¹ factum erit, quo minus peculii esset, in anno, quo primum de ea re experiundi potestas 25 1 erit, iudicium dabo'. Quandiu seruus uel filius in potestate est, de peculio actio perpetua est: post mortem autem eius uel postquam emancipatus manumissus alienatusue fuerit, 2 temporaria esse incipit, id est annalis. Annus autem utilis computabitur: et ideo et² si condicionalis sit obligatio, Iulianus scripsit ex eo³ computandum annum, non ex quo eman- 30 cipatus est, sed ex quo peti potuit condicione existente. Merito autem temporiam in hoc casu fecit praetor actionem: nam cum morte uel alienatione extinguitur peculiuum, sufficiebat usque ad annum produci obligationem. Alienatio autem et manumissio ad seruos pertinet, non ad filios, mors autem tam ad seruos quam ad filios refertur, emancipatio uero ad solum filium. sed et si alio modo sine emancipatione desierit esse in potestate, annalis erit actio. sed et si morte patris uel deportatione sti iuris fuerit effectus filius, de 35 peculio intra annum heres patris uel fiscus tenebuntur. In alienatione accipitur [(Pon.)] utique uendor, qui actione de peculio intra annum tenetur: sed et si donavit seruum 40 uel permutauit uel in dote dedit, in eadem causa est: item heres eius, qui seruum legauit non cum peculio. nam si cum peculio uel legauit uel liberum esse iussit, quaestionis fuit: et mihi uerius uidetur non dandam neque in manumissum neque in eum, cui legatum sit peculium, de peculio actionem. an ergo teneatur heres? et ait Caecilius teneri, quia peculium penes eum sit, qui tradendo id legatario se liberauit. Pegasus autem caueri heredi F[P(L, ubi l. 56. 57 pr. in litera sunt a m. rec., U)]

¹ fuerit? ² et del. (Hal.) ³ ex eo del.

1 debetur] debeatur F²P^a 3 aliquod P^a | faciat P^a 6 seruo P^a 7 legat e. t. peculium om. P^a 8 liberatas P^a | quoquo] quo P^a, quoque U 10 quaeſt. esse] esse quaeſt. esse P^a | uero si melius eset P^a, uerisimilis esse P^aLU 13 pecorum PLU | operibus PLU 15 uni om. P^a 25 erit] fuerit P |

re om. P^a 26 actio] actor F¹, om. U^a 27 mancipatus P^a 28 temporalia P^a, temporalis P^aLU | incipiat P^a 29 mancipatus P^a 30 temporaliam P^aLU 31 morte m' F^a 34 filiud F¹ 35 fuit P 39 cum] com F¹ 42 liberauit F

debere ait ab eo, cui peculium legatum sit, quia ad eum ueniunt creditores: ergo si tra-
8 diderit sine cautione, erit conueniendus. Si praecerto seruo et peculio rogatus sit heres
restituere hereditatem, si de peculio conueniatur, Trebelliani exceptione non utetur, ut Mar-
cellius tractans admittit: is autem cui restituta est hereditas non tenetur, ut Scaeula ait,
9 cum peculium non habeat nec dolo fecerit quo minus haberet. Usu fructu quoque extincto 5
intra annum actionem dandam in usufructuarium Pomponius libro sexagensimo primo
10 scripsit. Quae sit est apud Labeonem, si, cum filius, uiueret, tu credens eum mortuum
annali actione egeris et, quia annus praeterierat, exceptione sis repulsus, an rursus experiri
tibi comperto errore permittendum est. et ait permitti debere dumtaxat de peculio, non
etiam de in rem uerso: nam priore iudicio de in rem uerso recte actum est, quia annua 10
exceptio ad peculium, non ad in rem uersum pertinet.

- 2 PAULUS libro trigensimo ad edictum. Cum post mortem filii fa- [Pon. 19, 19. B. 18, 6, 2] S
milia annua aduersus patrem actio est, quemadmodum aduersus eum esset perpetua uiuo
filio, ideo si ex causa redhibitionis erat de peculio actio, sex mensum erit post mortem
1 filii: idemque dicendum in omnibus temporalibus actionibus. Si seruus cui cre- [Pon.] 15
ditum est apud hostes sit, de peculio actio in dominum non anno finienda est, quamdiu
postliminio reuerti potest.
3 POMPONIUS libro quarto ad Quintum Mucium. Definitione peculii interdum [B. 18, 6, 3] E
utendum est etiam, si seruus in rerum natura esse desiit et actionem praetor de peculio
intra annum dat: nam et tunc et accessionem et decessionem quasi peculii recipiendam 20
(quamquam iam desiit morte serui vel manumissione esse peculium), ut possit ei accedere
ut peculio fructibus vel pecorum fetu ancillarumque partibus et decedere, ueluti si mor-
taum sit animal vel alio quolibet modo perierit.

III.

24

R DE IN REM UERSO R

SPA

- 1 ULPIANUS libro licencioso non ad edictum. Si hi qui in potestate aliena [B. 18, 7, 1] S
sunt nihil in peculio || habent, uel habeant, non in solidum tamen, tenentur qui eos habent f. 229
in potestate, si in rem eorum quod acceptum est conuersum sit, quasi cum ipsis potius
1 contractum uideatur. Nec uidetur frustra de in rem uerso actio promissa, quasi sufficeret
de peculio: rectissime enim Labeo dicit fieri posse, ut et in rem uersum sit et cesset de se
peculio actio. quid enim si dominus peculium ademit sine dolo malo? quid si morte serui
extinctum est peculium et annus utilis praeteriit? de in rem uerso namque actio perpetua
2 est et locum habet, siue ademit sine dolo malo siue actio de peculio anno finita est. Item
si plures agant de peculio, proficere hoc ei, cuius pecunia in rem uersa est, debet, ut ipse
uberiore actionem habeat. certe¹ si praeuentum sit ab aliquo et actum de peculio, de 35
in rem uerso actio an cesset, uidendum. et refert Pomponius Iulianum existimare de pe-
F[P(V, cuius m. antiqua denuo incipit u. 25 uerb. de in rem uerso, LU)]

¹ ceterum?

1 deberi PU | cui om. P^a 2 et] ex P^a |
rogatum P^a 4 tracta'n's F² | admittit is]
admittitis his P^a 5 habeat] habet PLU 6 a
pomponius L inc. FU | sexage'simo primo
F², xli U, xl L 7 tu] tunc P^a | crede'n's F²
8 actionem P^a | annum P^a 9 deberet P^a
10 nam p. i. d. i. r. uerso om. P^a 11 pecu-
lio P^a 13 actio est] actionem P^a, actio L
14 actio om. P^a | mensum fPLU 16 do-
minum] domum P^a, inc. U^a | annum P^a |
quamdui] quando P^a 17 postlimium P^a,
postliminium U 19 esse] eset P^a 20 et
decessionem bis F², et decisione U 21 iam]
F², om. F²PLU | desiit] de sua P^a, om. L^a |
manumissionem P^a 22 ut peculio] in pe-

cili PLU | partibus F², partus P^a, partu-
P^aLU | ueluti] uti peculii fructibus ueluti P^a
23 modi F², om. U^a 26 alienat'a F 27 pec-
[habent] habeant posuit, mox a rursum deleuit
F², item U | non om. PVLU | tene'ntur F² |
habeant PL^a 29 uerso ... 30 et in rem om.
P^a?VL^a? uerso [praetor edictum proposuisse
si in rem uersum] sit U, ubi ea quae [] com-
prehendimus in spatio ut uid. antea uacuo re-
lato addidit manus aequalis, recentior autem
uerum supplementum adscriptit in margine
31 qui si F (suppl. f), deficit in his P^a 34 ei]
eius P^a 35 actione P^a 36 refret pom-
ponis iulianum P^a, refert iul pomponium L

culio actione peremi de in rem uerso actionem (quia in peculium conuersum est quod in domini rem erat uersum et pro seruo solutum est, quemadmodum si ipsi seruo a domino fuisse solutum), sed ita demum, si praestiterit ex actione de peculio dominus quod seruus in rem eius uerterat: ceterum si non praestiterit, manet actio de in rem uerso.

2 IAUOLENUS libro duodecimo ex Cassio. Qui nummis acceptis seruum manus missit, agi cum eo de in rem uerso non potest, quia dando libertatem locupletior ex nummis non fit.

3 UPLANUS libro uicensimo nono ad edictum. Quod si seruus domino quantitatatem dederit, ut manumittatur, quam a me mutuam accepit, in peculium quidem hanc quantitatem non computari, in rem autem uideri uersum, si quid plus sit in eo quod seruus 1 dedit quam est in serui pretio. In rem autem uersum uidetur, siue id ipsum quod seruus accepit in rem domini conuertit (ueluti si triticum acceperit et id ipsum in familiam domini cibariorum nomine consumpscerit) aut si pecuniam a creditore acceptam dominico creditori soluerit (sed et si errauit in soluendo et putauit creditorem eum qui non erat, aequo in rem uersum esse Pomponius libro sexagensimo primo ait, quatenus indebiti repetitionem 15 dominus haberet) siue cum seruus domini negotii gerendi administrandus causa quid gessit (ueluti si mutuatus sit pecuniam, ut frumentum compararet ad familiam alendam uel si ad uestiadam) siue peculiariter mutuatus postea in rem domini uertit: hoc enim iure utimur, ut, etiamsi prius in peculium uertit pecuniam, mox in rem domini, esse de in rem 2 uerso actio possit. Et regulariter dicimus totiens de in rem uerso esse actionem, quibus 20 casibus procurator mandati uel qui negotia gessit negotiorum gestorum haberet actionem quotiensque aliquid consumpsit seruus, ut aut meliorem rem dominus habuerit aut non de teriorem. Proinde si seruus sumpsit pecuniam, ut se aleret et uestiret secundum consuetudinem domini, id est usque ad eum modum, quem dominus ei praestare consueverat, in 4 rem uideri domini uertisse Labeo scribit. ergo idem erit et in filio. Sed si mutua pecunia 25 accepta domum dominicam exornauit tectorii et quibusdam aliis, quae magis ad uoluptatem pertinent quam ad utilitatem, non uidetur uersum, quia nec procurator haec imputaret, nisi forte mandatum domini aut uoluntatem habuit: nec debet ex eo onerari dominum, quod ipse facturus non esset. quid ergo est? pati debet dominus creditorem haec auferre, sine domus uidelicet iniuria, ne cogendus sit dominus uendere domum, ut quanti pretiosior facta 30 est, id praestet. Idem Labeo ait, si seruus mutuatus nummos a me alii eos crediderit, de in rem uerso dominum teneri, quod nomen ei adquisitum est: quam sententiam Pomponius ita probat, si non peculiare nomen fecit, sed quasi dominicae rationis. ex qua causa haec tenus erit dominus obligatus, ut, si non putat sibi expedire nomen debitoris habere, cedat 6 creditori actionibus procuratoremque eum faciat. Nec non illud quoque in rem domini 35 uersum Labeo ait, quod mutuatus seruus domino emit uolenti ad luxuriae materiam, unguenta forte, uel si quid ad delicias uel si quid ad turpes sumptus sumministravit: neque F[P(VLU)]

¹ uel si] uel uestem (*similiter Hal.*)?

1 actionem] acceptio p[ro] in rem domini PU 2 uersum erat PV, uersum fuerit L^a | quemadmodum ... 3 solutum om. P^a, suppl. m. ant. | ipsi] ipse F^aP^a, def. P^a 4 manet] matri P^a 5 acceptum F^a: λαβὼν ἐκ τοῦ δούλου NOMÍCMATA καὶ ἐλεγθερώσας αὔτόν B (Anon.) et similiter BS (Steph.) 7 sit P, fuit L 9 acceperit PLU 11 id om. P^aL 12 acceperit] accepit P 13 ciuariorum F^a 14 sed et si] sed si PU, et si L 15 sexage[n]simo F^a, xl P primo om. F^aL 16 negotia P^a | administrandine F^a, uel amministrandi L 17 mutuatus F (suppl. f): εἴτε τι ἀγορασθῇ ἐκ τοῦ ΔΑΝΕΙCΘΕΝΤΟC BS (Cyr.) 19 esse de in rem uerso esse' 'actio possit et r. d. t. de in rem uerso esse' 'actionem F^a, esse (def. P^a, om. VL)

de in rem uerso esse accio p. et r. d. t. de in r. u. e. a. PVL, possit (*in litura, inc. U^a*) de in rem u. e. actio (actionem U^a) et r. d. t. de in r. u. e. a. U 21 negotia] negotium PL 23 se aleret] sedaret P^a 25 uiderit P^a | uertissi F^a 26 dom'in'um F^a | magis a uoluptate P^a 27 pertinet P^aVU^a 29 dominum P^a 30 domus] domus domus sui F^a, domus suae F^aP^aL^a, domus sui P^a: sui uiderit ortum ex mala geminatione nec emendandum igitur, sed tollendum, id quod confirmant B: χωρίς τοῦ βλάψαι τὸν οἰκον | quanti pretio pretiosior F 31 praestet et] praestet et P^a | me 'a'lii F^a 32 ita pomponius PV 33 ex] est ex P^a, esset ex P^aV^aU^a, esset set ex L^a, inc. V^aL^a 34 ut] aut P^a 35 faciat F^a

enim spectamus, an bono domini cesserit quod consumptum est, sed an in negotium do-
7 mini. ¶ Unde recte dicitur et si frumentum comparauit seruus ad alendam domini familiam f. 229
et in horreo dominico reposuit et hoc periit uel corruptum est uel arsit, uideri uersum.
8 Sed et si seruum domino necessarium emisset isque decessisset uel insulam fulsisset eaque
9 ruisset, dicerem esse actionem de in rem uerso. Sed si sic accepit quasi in rem domini 5
uerteret nec uertit et decepit creditorem, non uidetur uersum nec tenetur dominus, ne cre-
dulitas creditoris domino obesset uel calliditas serui noceret. quid tamen, si is fuit seruus,
qui solitus erat accipiens uertere? adhuc non puto nocere domino, si alia mente seruus
10 accepit aut si, cum hac mente acceperisset, postea alio uertit: curiosus igitur debet esse cre-
ditor, quo uertatur. Si mutuatus sit pecuniam seruus ad uestem comparandam et nummi 10
perierint, quis de in rem uerso agere possit, utrum creditor an uendor? puto autem, si
quidem pretium numeratum sit, creditorem de in rem uerso acturum et si uestis perierit:
si autem non fuit pretium solutum, ad hoc tamen data pecunia, ut uestis emeretur et pec-
unia perierit, uestis tamen familiae diuisa est, utique creditorem de in rem uerso habere
actionem. an et uendor habeat, quia res eius peruererunt in rem domini? ratio hoc facit, 15
ut teneatur: unde incipit dominus teneri ex una causa duobus. proinde et si tam pecunia
quam uestis perierit, dicendum erit utrique dominum teneri, quoniam ambo in rem domini
uertere uoluerunt.

4 GAIUS libro nono ad edictum prouinciale. Sed dicendum est occupantis me- [B.18, 7, 4] S
liorem condicione esse debere: nam utrisque condemnari dominum de in rem uerso ini- 20
quum est.

5 UPLIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Si res domino non necessarias [B.18, 7, 5] S
emerit seruus quasi domino necessarias, ueluti seruos, hactenus uideri in rem eius uersum
Pomponius scribit, quatenus seruorum uerum pretium facit, cum, si necessarias emisset, in
1 solidum quanto uenissent teneretur. Idem ait, siue ratum habeat serui contractum dominus 25
2 siue non, de in rem uerso esse actionem. Quod seruus domino emit, si quidem uoluntate
eius emit, potest quod iussu agi: sin uero non ex uoluntate, si quidem dominus ratum ha-
buerit uel aliquoquin rem necessariam uel utilem domino emit, de in rem uerso actio erit:
3 si uero nihil eorum est, de peculio erit actio. Placet non solum eam pecuniam in rem
uerti, quae statim a creditore ad dominum peruererit, sed et quae prius fuerit in peculio. so
hoc autem totiens uerum est, quotiens seruus rem domini gerens locupletiorem eum facit
nummis peculiariibus. aliquoquin si seruo peculium dominus adimat uel si uendat eum cum
peculio uel rem eius peculiarem et pretium exigat, non uidetur in rem uersum.

6 TRYPHONINUS libro primo disputationum. Nam si hoc uerum esset, etiam [B.18, 7, 6] P
antequam uenderet rem peculiarem, de in rem uerso teneretur, quia hoc ipso, quod seruus 25
rem in peculio haberet, locupletior fieret, quod aperte falsum est.

7 UPLIANUS libro uicensimo nono ad edictum. Et ideo et si donauerit seruus [B.18, 7, 7] S
1 domino rem peculiarem, actio de in rem uerso cessabit, et sunt ista uera. Plane si mutuum
seruus accepit et donandi animo soluit, dum non uult eum debitorem facere peculiarem,
2 de in rem uerso actio est. Illud uerum non est, quod Mela scribit, si seruo meo argentum 40
dederis, ut pocula tibi faceret ex quolibet argento, mox factis poculis seruus decesserit,

F[P(VLU)]

1 accesserit P^aU, concesseū L^t, inc. L^t 2 unde]
uend. P 4 et om. P^a 5 actio de P^a | si
om. P^a 6 tenetur P^aV | ne] nec P^aVL^a
8 solitas P^a, solutus L^tU^a 9 uertit] uer-
tat P^a 10 nummi F^t, inc. F^tU^a 11 an]
ac P^a 13 si autem] sin autem PVLU |
hoc] hos F^t, hec U^t, om. L 14 ut ique F^t
15 an et] manet P^a, nam et P^aVLU^a, nam U^a
16 incipiat P^a, incipiet P^aLU 17 utique
P^aVL^a, utrisque U 19 sed dic.] redic. P^a
20 nam utrisque] nam utrique L^a, nam u...
P^a, nummisque V^a 22 domini non necess.

P^a?VLU^a 23 domino necessaria F(en. f)
24 faciat PVL | si] sit P^a | emisisset PU |
in solidum om. P^a 25 uenissent] F^t, ue-
nisset F^tPLU 28 aliquoquin in P^a, aliquoq^m V^a,
aliquam L 31 faciat P^aVL 32 si uen' dat
F^t, si uendit V 33 rem eius] eius rem P,
rem L^t 35 de in rem uerso] P^aV^aLU, uerso
F, in uerso P^aV^a 37 et si] FV^a, si PV^aLU
38 cessauit FP^a, cessabat U 39 accep'erit
F^t | soluat PVL^t | debitorem] dein P^a
40 actio est] actione P^a, actionem U^a 41 p'r'o-
cula F^t

3 esse tibi aduersus me de in rem uerso actionem, quoniam possum pocula uindicare. Illud
 plane uerum est, quod Labeo scribit, si odores et unguenta seruus emerit et ad funus
 4 erogauerit quod ad dominum suum pertinebat, uideri in rem domini uersum. Idem ait et
 si hereditatem a seruo tuo emero quae ad te pertinebat et creditoribus pecuniam soluero,
 deinde hanc hereditatem abstuleris mihi, ex empto actione me id ipsum consecuturum: 5
 uideri enim in rem tuam uersum: nam et si hereditatem a seruo emero, ut quod mihi ab
 ipso seruo debebatur compensarem, licet nihil solui, tamen consequi me ex empto quod
 ad dominum peruenit. ego autem non puto de in rem uerso esse actionem emptori, nisi
 5 hoc animo gesserit seruus, ut in rem domini uerteret. Si filius familias pecuniam mutuatus
 pro filia sua dotem dederit, in rem uersum patris uidetur, quatenus auis pro nepte daturus 10
 fuit. quae || sententia ita demum mihi uera uidetur, si hoc animo dedit ut patris nego- f. 230
 tium gerens.

8 PAULUS libro trigensimo ad edictum. Et nihil interesse Pomponius ait, filiae B.18,7,8 S
 susae nomine an sororis uel neptis ex altero filio natae dederit. idem ergo dicemus et si
 seruus mutuatus fuerit et domini sui filiae nomine in dotem dederit. 15

9 IAUOLENUS libro duodecimo ex Cassio. Si uero pater dotem daturus non fuit, B.18,7,9 *E
 in rem patris uersum esse non uidetur.

10 ULPLANUS libro uicesimo nono ad edictum. Si pro patre filius fideiussit et B.18,7,10 S
 1 creditori soluerit, in rem patris uidetur uersum, quia patrem liberanit. Cui simile est, quod
 Papinianus libro nono quaestionum scribit, si filius quasi defensor patris iudicium suscepit 20
 et sit condemnatus, de in rem uerso teneri patrem: namque filius eum iudicio suscepto
 2 liberavit. Idem tractat Papinianus et si, quod patrem dare oporteret, a filio sim stipulatus
 et ita conuenerim filium, nam et hic de in rem uerso fore actionem: nisi si donare patri
 3 filius uoluit, dum se obligat. Quare potest dici et si de peculio actionem quasi defensor
 patris suscepit, teneri patrem de in rem uerso usque ad peculii quantitatem: cuius sen- 25
 tentiae id erit emolumenut, ut, si finita sit actio de peculio, de in rem uerso conueniatur.
 ego et ante condemnationem post iudicium patris nomine acceptum de in rem uerso patrem
 4 teneri puto. In rem autem uersum uidetur, prout aliiquid uersum est: proinde si pars
 5 uersa est, de parte erit actio. Sed utrum in sortem dumtaxat tenebitur dominus an et in
 usuras? et si quidem promisit usuras, Marcellus libro quinto digestorum scribit dominum 30
 praestaturum: sed si non sint promissae, utique non debebuntur, quia in stipulatum de-
 ductae non sunt. plane si contemplatione domini pecuniam dedi: non gerenti seruo negotia
 domini, sed ipse gerens, negotiorum gestorum actione potero etiam de usuris experiri.
 6 Uersum autem sic accipimus, ut duret uersum: et ita demum de in rem uerso competit
 actio, si non sit a domino seruo solutum uel filio. si tamen in necem creditoris, id est 35
 perdituro seruo uel filio solutum sit, quamuis¹ solutum sit, desinit quidem uersum, acquisi-
 sum autem est de dolo malo aduersus patrem uel dominum competere actionem: nam
 7 et pecularis debitor, si fraudulenter seruo soluerit quod ei debebat, non liberatur. Si
 domini debitor sit seruus et ab alio mutuatus ei soluerit, hactenus non uertit, quatenus
 F[P(VLU)]

¹ quamuis] quoniam (notis qn et qn permuatatis)?

3 quod ad] quia P^a | uer's'um F^a 4 et]
 ex 'P^a | soluero] soluere FP^a: ἐὰν ... ἀρ-
 πάω ... καὶ ... καταβάλω δανεισταῖς B (Anon.)
 similiterque BS (Cyr.) 5 michi excepto actio
 me P^a | consecutorum P^a 7 quod ad] quia P^a
 8 esse act. emptori] act. emptori P^aU^a, act.
 emporem fieri V^a, act. emptori esse P^aLU^a
 10 uideatur P^aV | auis) habet P^a | nepote P^a
 11 uideatur P^a, uidentur L^a 14 an sororis]
 sororise V, deficit in his P^a | nato V, defi-
 cit P^a 15 dedit PVL 17 uideatur P^aV
 19 creditoris' F^a | uideatur esse uersum P,
 uidetur esse uersum U, uidetur uersum esse L

20 'si' filius F^a | suscepit F^a 22 idem
 tractat idem lib. tractat gem. P^a, idem L
 23 nam 'et' F^a | forte P^a | si om. P^aLU^a |
 patris P^aU^a 24 dici potest P 28 ali-
 quid uersum] aliiquid uersus P^a | pars] pa-
 tris P^a 31 utiqu'a'e F^a 32 dedi] P^aV^a et
 sic B (Anon.): εἰ πρᾶγματείαν τούτην δεσπότου
 πράττων δανειστής τῷ δούλῳ ..., οὐ ἀργοῦ
 μόζει μοι et BS (Cyr.): εἰ ως νερότιον αὐτοῦ
 χειρίζων ὁ δανειστής ἔδανειτε τῷ δούλῳ, ἀπαι-
 τεῖ τόκος, dedit FP^aV^aLU^a | negotium PVL
 33 actionem P^aU^a 35 si om. P^a | solitum P^a |
 creditoris] ditoris P^a 38 liberatur' si F

domino debet: quod excedit, uertit. proinde si, cum domino deberet triginta, mutuatus quadraginta creditori eius soluerit uel familiam exhibuerit, dicendum erit de in rem uerso in decem competere actionem: aut¹ si tantundem debeat, nihil uidetur uersum. nam, ut Pomponius scribit, aduersus lucrum domini uidetur subuentum: et ideo, siue debtor fuit domino, cum in rem uerteret, nihil uideri uersum, siue postea debtor esse domino coepit, desinere uersum: idemque et si soluerit ei. plus dicit et si tantundem ei donauit dominus, quantum creditori soluit pro se, si quidem remunerandi animo, non uideri uersum, si uero alias donauit, durare uersum. Idem quaerit, si decem in rem domini uertit et postea tandem summam a domino mutuatus sit, habeat praeterea et peculium decem, uidendum ait, utrum desiit esse uersum? an uero, quoniam est peculium, unde trahatur² debitum, de in rem uerso non tollimus actionem? an potius ex utroque pro rata detrahimus? ego autem puto sublatam de in rem uerso actionem, cum debtor domini sit constitutus. Idem quaerit, si in rem tuam uerterit et debtor tuus factus sit, mox creditor eiusdem summae quam tibi debuit, an renascatur de in rem uerso actio an uero ex postfacto non conuac-10 lescat? quod uerum est. Idem tractat, an ex euentu possit in rem patris filius uertere, ueluti si duo rei pater et filius fuerint et filius mutuatus suo nomine soluat, uel si filio iussu patris credidisti et filius creditum tibi soluisset. mihi uidetur, si quidem pecunia ad patrem peruenera, uideri in rem uersum: quod si non fuit et suum negotium gerens filius soluit, non esse de in rem uerso actionem.

11 PAULUS libro trigensimo ad-edictum. Quod || seruus in hoc mutuatus fuerit, [B. 18, 7, 11] S f. 230' ut creditori suo solueret, non erit in rem uersum, quamvis actione de peculio liberatus sit dominus.

12 GAIUS libro nono ad edictum prouinciale. Si fundum patri dominoue emit [B. 18, 7, 12] S seruus uel filius familias, uersum quidem esse uidetur, ita tamen, ut, siue minoris sit, quam est emptus, tantum uideatur in rem uersum quanti dignus sit, siue pluris sit, non plus 25 uideatur in rem uersum quam emptus est.

13 UPIPLANUS libro uicensimo nono ad edictum. Si in rem alterius ex dominis [B. 18, 7, 18] S uersum sit, utrum is solus in cuius rem uersum est an et socius possit conueniri, quaeritur. et Julianus scribit eum solum conueniri in cuius rem uersum est, sicuti cum solus iussit: quam sententiam puto ueram.

14 IULIANUS libro undecimo digestorum. MARCELLUS notat: interdum et propter [B. 18, 7, 14] S* hoc quod in rem alterius socii uersum est de in rem uerso cum altero agi potest, qui conuentus a socio petere potest id in quo³ damnatus fuerit. quid enim dicemus, si peculium seruo ab altero ademptum fuerit? PAULUS: ergo haec quaestio ita procedit, si de peculio agi non potest.

15 UPIPLANUS libro secundo disputationum. Si filius familias constituerit [B. 18, 7, 15. Ep. 19, 11] S quod pater debuit, uidendum est, an de in rem uerso actio dari debeat. atquin non liberauit patrem: nam qui constituit, se quidem obligat, patrem uero non liberat. plane si soluat post constitutum, licet pro se uideatur soluisse, hoc est ob id quod constituit, in rem tamen uertisse patris merito dicetur.

F[P(VLU)]

¹ at (Hal.)? ² detrahatur (edd.)? ³ quod (Brenm.)?

1 deberet] detueret P^a, deberi V^a | mutuatus P^a 4 siue] si PVLU 5 domino coop.] domi coop. V^a, domini coop. PV^a 6 soluerit ei] uoluerit et P^a, soluerit et V^a 7 si quidem] quidem P^aV^a 8 idemque querit P^a, idemque erit U, def. L^a | tantundem PVL^aU, def. L^a 9 domino] ad dominum P^aV^a, def. L^a | habeat] habet PV^aL^a, ad V^a, def. L^a 10 an uero] an ue P^a, om. V^a 11 potius] .. poti P^a | ex] quam P^aV^a 13 eius idem P^a 14 post facto F^a 15 ex uento P^a 16 fuerit P^aL^aU^a 20 libro trigensimo]mo

F(Gron. et Brenm. adhuc plene legiisse uidentur) 21 actionem P^a 27 in re F | dominus P^a 28 is] si his P^a 31 l. 14 praecedenti conti-nuavit F^a nec uidetur pro lege numerasse Stephanus, qui quae nobis est l. 17 citat tamquam 16 (h. t. sch. 327. 36. 83), cum ad l. 12 citationes cum nostris numeris consentiant: sed reliquis Graecis conuenit cum F^a (cf. sch. 37 et numeratio in textum Bas. recepta) | iulianus F^aPVL, ulpianus U, iuliani F^a 32 uerso uersum P^a 37 atqui PU^a 39 soluat] F^a, solui P^a, soluit F^aP^aVLU

- 16 ALFENUS libro secundo digestorum. Quidam fundum colendum seruo [B. 18, 7, 16 (Tip.)] S suo locauit et boues ei dederat: cum hi boues non essent idonei, iusserat eos uenire et his nummis qui recepti essent alios reparari: seruus boues uendiderat, alios redemerat, nummos uenditori non soluerat, postea conturbauerat: qui boues uendiderat nummos a domino petebat actione de peculio aut quod in rem domini uersum esset, cum boues pro 5 quibus pecunia pateretur penes dominum essent. respondit non uideri peculii quicquam esse, nisi si quid deducto eo, quod seruus domino debuisset, reliquum fieret: illud sibi uideri boues quidem in rem domini uersos esse, sed pro ea re soluisse tantum, quanti priores boues uenissent: si quo amplioris pecuniae posteriores boues essent, eius oportere dominum condemnari. 10
- 17 AFRICANUS libro octavo quaestionum. Seruus in rem domini pecuniam [B. 18, 7, 17 (Tip.)] S mutuatus sine culpa eam perdidit: nihil minus posse cum domino de in rem uerso agi existimauit. nam et si procurator meus in negotia mea impensurus pecuniam mutuatus sine culpa eam perdiderit, recte eum hoc nomine mandati uel negotiorum gestorum actu-1 rum. Cum Sticho uicario serui tui Pamphili contraxi: actio de peculio et in rem uerso 15 ita dari debet, ut, quod uel in tuam ipsius rem uel in peculium Pamphili uersum sit, comprehendatur, scilicet etiamsi mortuo vel alienato Sticho agatur. quod si Pamphilo mortuo agam, magis est, ut, quamuis Stichus uiuat, tamen de eo, quod in peculio Pamphili uersum est, non nisi intra annum quam is decessit actio dari debeat: etenim quodammodo de peculio Pamphili tum experiri uidebor, sicuti si, quod iussu eius credidisse, experirer: 20 nec nos mouere debet, quod Stichus de cuius peculio agitur uiuat, quando non aliter ea res in peculio eius esse potest, quam si Pamphili peculium maneat. eadem ratio efficiet, ut id, quod in peculio Pamphili uersum sit, ita praestari debere dicamus, ut prius eius, quod tibi Pamphilus debuerit, deductio fiat, quod nero in tuam rem uersum fuerit, praestetur etiam non deducto eo quod Pamphilus tibi debet. 25
- 18 NERATIUS libro septimo membranarum. Quamuis in eam rem pro seruo [B. 18, 7, 18 (Tip.)] Sf meo fideiussor, quae ita contracta est, ut in rem meam uersaretur¹ (ueluti si, cum seruus frumentum emisset quo familia aleretur, || uenditori frumenti fideiussoris), proprius est f. 231 tamen, ut de peculio eo nomine, non de in rem uerso agere possis, ut unius dumtaxat in quoquo contractu de in rem uerso sit actio, qui id ipsum credit quod in rem domini so uersum est.
- 19 PAULUS libro quarto quaestionum. Filius familias togam emit: mortuo [B. 18, 7, 19 (Tip.)] P deinde eo pater ignorans et putans suam esse dedicauit eam in funus eius. Neratius libro responsorum ait in rem patris uersum uideri: in actione autem de peculio quod in rerum natura non esset uno modo aestimari debere, si dolo malo eius quocum agatur 35 factum esset. atquin si filio pater togam emere debuit, in rem patris res uersa est non nunc quo funerabitur, sed quo tempore emit (funus enim filii aes alienum patris est: et hoc Neratius quoque, qui de in rem uerso patrem teneri putauit, ostendit negotium hoc, id est sepulturam et funus filii patris esse aes alienum, non filii): factus est ergo debitor peculii, quamuis res non exstet, ut etiam de peculio possit connueniri, in quam actionem 40 uenit et quod in rem uersum est: quae tamen adiectio tunc necessaria est, cum annus post mortem filii excessit.
- F[P(VLU)]
-
- ¹ uerteretur (*Hal.: Callistrato D. 16, 1, 21 pr. talia relinquenda?*)
- 3 qui recepti essent] qui receperint *P^aV*, quos receperat *L*, qui recepti sunt *U* 7 nisi si] nisi *P^aL* 8 pro ea re ... 9 oportere om. *Fⁱ* | quanti priores] quantum potes *P^aPL* 9 oportet *PV*, oportet *LU* 11 libro uiffi *PL* 14 perdiderat *FⁱU*, perdidit *PVL* 17 pamphili *Fⁱ* 20 expiriri *Fⁱ* 22 maneat] habet *P^a* 23 sit om. *Fⁱ* 25 pamphilius] amplius *P^a* | debeat *PL* 27 fideiusserit *P^a*, fideiussoris *V*, inc. *L^a* | ut in rem meam uersaretur] ἐὰν ἔγγιψῃ . . . τὸ στραφὲν εἰς τὴν οὔγιαν μογ *B* (*Anon.*) 28 fideiussoris *P^a* proprium *P^aVU^a*, proprius *P^aLU^a* 29 unius unum *P^a* 30 quoquo] *FV^a*, quo *PV^aLU* | contractum *P^a*, contractum est *U* | qui] quod *P^aV*, quia *U^a* 34 quod] qui *P^a* 35 estimare *P^a* | cum quo *PLU^a* 36 esset] esse *FP^a* 37 funerauitur *Fⁱ* 38 qui de] quidem *P^a* 40 posset *PVL* 41 esset *Fⁱ*

- 20 SCABUOLA libro primo responsorum. Pater pro filia dotem pro- [D. I. 21 h. t. B. 18, 7, 20] *P*
misit et conuenit, ut ipse filiam aleret: non praestante patre filia a viro mutuam pecuniam
acepit et mortua est in matrimonio. respondi, si ad ea id quod creditum est erogatum
esset, sine quibus aut se tueri aut seruos paternos exhibere non posset, dandam de in rem
1 uerso utilem actionem. Seruus absentis rei publicae causa pupilli seruus pecuniam creditis &
subscribente tute stipulatione in personam tutoris translata: quasitum est, an aduersus
pupillum competit actio. respondi, si, cum in rem pupilli daretur, id in rem eius uersum
est et, quo magis actus seruorum confirmaretur, tutor spopondit, posse nihilo minus dici
de in rem uerso cum pupillo actionem fore.
- 21 IDEM libro quinto digestorum. Filiam familias duxit uxorem [D. I. 20 pr. h. t. B. 18, 7, 21] *A*
patre dotem promittent et conuenit inter omnes personas, ut eam pater aut ipsa se tue-
retur: maritus ei mutuos nummos dedit, cum iuste putaret patrem eius ministraturum tan-
tum salario, quantum dare filiae suae instituerat: eos nummos illa in usus necessarios
sibi et in seruos quos secum habebat consumpsit, aliquantum et (cum ei res familiares
creditae essent) ex pecunia mariti in easdem causas conuertit: deinde priusquam pater sa- 15
larium expleret, moritur filia: pater impensam recusat: maritus res mulieris retinet: quaero,
an de in rem uerso aduersus patrem actio competit. respondit, si ad ea id quod creditum
est erogatum esset, sine quibus aut se tueri aut seruos paternos exhibere non posset,
dandam de in rem uerso utilem actionem.

III.

R QUOD IUSSU R

20

SE

- 1 UPLANUS libro uicensimo nono ad edictum. Merito ex iusu domini in so- [B. 18, 8, 1] *S*
lidum aduersus eum iudicium datur, nam quodammodo cum eo contrahitur qui iubet.
1 Iussum autem accipendum est, siue testato quis siue per epistulam siue uerbis aut per
nuntium siue specialiter in uno contractu iusserit siue generaliter: et ideo et si sic con- 25
testatus sit: 'Quod uoles cum Sticho seruo meo negotium *gere* periculo meo', uidetur ad
2 omnia iussisse, nisi certa lex aliquid prohibet. Sed ego quaero, an reuocare hoc iussum
antequam credatur possit: et puto posse, quemadmodum si mandasset et postea ante con-
tractum contraria uoluntate mandatum reuocasset et me certiorasset. Sed et si mandauerit 29
3 pater dominus, uidetur iussisse. || Sed et si serui chirographo subscriperit dominus, te- f. 281'
4 pater dominus, uidetur iussisse. Sed et si serui chirographo subscriperit dominus, te-
5 netur quod iusu. Quid ergo si fideiussit pro seruo? ait Marcellus non teneri quod
iusu: quasi extraneus enim interuenit: neque hoc dicit ideo, quod tenetur ex causa fide-
iussionis, sed quia aliud est iubere, *aliud fideiubere*: denique idem scribit, etsi inutiliter
6 fideiussit, tamen eum non obligari quasi iusserit, quae sententia uerior est. Si ratum
7 habuerit quis quod seruus eius gesserit uel filius, quod iusu actio in eos datur. Si pu- ss
F[P(VL, cuius m. antiqua desinit u. 3 in accepit et, U)]

3 patrimonio *P* | ad ea] *U* (cf. u. 17), ab ea
PPV (ubi ad ea *suppl. m. 2 ante sine*): καὶ
ἔδαπάνησεν (ἱθγατήρ), ὡ[ν χωρίς] οὐκ ἔδύνατο
τρέφειν ἑαγήν *B* (*Anon.*), quasi legeretur si
ab ea erogata essent 4 exhiberet *P* |
6 tutori, tutoris lata *V* | stipu-
latione's *F*, stipulationem *P* *V* 7 respon-
dit *PV* | si] sic *P* 8 actus uornorum *F*,
actum seruorum *P*, actus sit seruorum *U*
10 dixit *P*, duxi *VU* 11 patris *P* *V*, pa-
trem *U* | ut e'i *F*, ut *U* | se] re *P* 13 illas
in *P* 14 ei] ea *P* | familiares creditae
essent] *F* codemque ducunt *B* (*Anon.*): ἔδα-
πάνησεν εἰς ιδίας χρειας καὶ οὐχ εἶχε δούλος
καὶ εἰς τὰ καταπίστεγθέντα παρὰ τοῦ πατρὸς
ἄγτη πράγματα, *quānquam locum perperam acce-*
peruni Graeci (etiam Stephanus schol. 107, 108)
de patriis, non de mariti re familiari, familiares

credita esset *F*, familiaris credita esset *PV?* *U*
16 moriatur *P* *V* 17 ad ea] ab ea *P*
24 iussum] ius suum *F* 25 nuntium] nun-
ciatum *P* | iusseris *P* *V* | siue specialiter
generaliter *F* 26 *gere*] dett. cum *B* (*Anon.*):
όπερ θέλεις συνάλλαξον τῷδε τῷ δούλῳ μογ,
gerere *libri* | periculo meo] periculo non *P*,
me periculo non *V*, meo periculo *V* 27 ius-
sisse't *F* | aliquid] aliud *PVU* 28 creditur
F 30 videatur iusisset (— se *P*) *PV* |
teneatur *PVU* 32 interueniat *P* 33 aliud
fideiubere] *P* aliique dett. et flagitant id *BS*
(Steph.): τὸ μὲν γὰρ κελεύειν δεσπότου ἐστὶν
ἡ πατρὸς, τὸ δὲ ἐγγύασαθαι ἐζωτικόγ, om.
libri | etsi om. *P* *V*, si *P* *V* *U* 34 eum
om. *P* | iusserat *P* 35 quod seruus] quid
seruus *P* | uel si filius *P*

8 pillus dominus iussorit, utique non tenetur, nisi tutore auctore iussit. Si iussu fructuarii erit cum seruo contractum, item eius cui bona fide seruit, Marcellus putat quod iussu dannum in eos actionem: quam sententiam et ego probo. Si curatore adulescentis uel furiosi uel prodigi iubente cum seruo contractum sit, putat Labeo dandam quod iussu actionem in eos quorum seruus fuerit: idem et in uero procuratore. sed si procurator uerus non sit, in ipsum potius dandam actionem idem Labeo ait.

2 PAULUS libro trigensimo ad edictum. Si tutoris iussu seruo pupilli creditum [B.18, 8, 2] S sit, puto, si ex utilitate pupilli fuerit creditum, in pupillum esse dandam actionem 'quod iussit tutor'. Si iussu domini ancillae uel iussu patris filiae creditum sit, danda est in eos 1 quod iussu actio. Si iussu meo cum alieno seruo contractum fuerit eumque postea rede- 10 mero, quod iussu non tenebor, ne actio, quae ab initio inutilis fuerit, euentu confirmetur.

3 ULPIANUS libro secundo responsorum. Dominum, qui iussit semissibus usuris [B.18, 8, 8] Sf seruo suo pecuniam mutuam credi, hactenus teneri quatenus iussit: nec pignoris obligationem locum habere in his praediis, quae seruus non ex uoluntate domini obligauit. 14

4 IDEM libro decimo ad edictum. Si iussu eius, qui administrationi rerum [B.18, 8, 4] E ciuitatis praepositus est, cum seruo ciuitatis negotium contractum sit, Pomponius scribit quod iussu cum eo agi posse.

5 PAULUS libro quarto ad Plautium. Si dominus uel pater pecuniam mutuam [B.18, 8, 5] E accepturus iusserit seruo filioe numerari, nulla quaestio est, quin ipsi condici possit: 1 immo hoc casu de iussu actio non competit. Si unus ex servi dominis iussit contrahi cum eo, is solus tenebitur: sed si duo iusserunt, cum quis in solidum agi potest, quia similes sunt duobus mandantibus.

F[P(VU)]

1 teneatur P 2 fidei F (em. f) P | marcel- tuam pecuniam P⁴V⁴U | credi di' F² 14 ha-
lus] ut marcellus P⁴ 3 adulescenti's' F² bere locum P | obligabit F 17 quod] qui
5 procuratore's' F² 7 creditum ... 8 pu- P⁴, quo P⁴ 19 acceptnris P⁴ | seruo] ser-
pilli om. P⁴ 8 actione P⁴ 10 quod] qui P⁴ | uus P⁴ 20 seruus domini F²P⁴V⁴? seruus
si iusu F 11 iussum P⁴ 12 usuri's' F² dominus U⁴ 21 is] ius F¹ | iusserint PV
13 pecuniam mutuam P⁴V⁴ mu- 22 manda'n'tibus F²